

«DET MELLOM OSS »

Foreldrenes beskrivelser om sine relasjonelle erfaringer
og opplevelser til koordinatoren som utarbeider en
individuell plan for barnet deres

Elisabeth Ødegård

Veileder: Toril Bakke

Masteroppgave i Familieterapi og systemiske praksis MGFAM- H07-K2

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	4
1.0 Innledning	5
1.1. Problemstilling	6
1.2 Forforståelsen	6
1.3 Avgrensninger	7
1.4 Gangen i oppgaven	7
2.0 Om individuell plan og sentrale begreper	8
2.1 Formål og utvikling mot lovfesting	8
2.2 Individuell plan og koordinator	9
2.3 Langvarige koordinerte tjenester/Individuell plan.....	9
2.4. Arbeidsprosessen	9
2.4 Relasjon	10
2.4 Relasjonelle faktorer	10
3.0 Teoretiske perspektiv	11
3.1 Humanismen	11
3.2 Konstruksjonismen og sosialkonstruksjonismen	12
3.3 Teorier om relasjoner	13
3.4 Kommunikasjonsteori og relasjoner	15
3.4.1 En symmetrisk og komplementær relasjon	16
3.5 Dialektisk relasjonsforståelse.....	17
3.6 Relasjon og makt	18
3.7 Anerkjennelse og krenkelse	19
4.0 Forskning om relasjoner og individuell plan	20
4.1 Oversiktstabell	20
4.2 Resultat av søk	21
4.3 Relasjon og forskning	22

4.4 Relasjon og individuell plan	24
5.0 Metode.....	25
5.1 Metodologi	25
5.1.1 Fenomenologi.....	26
5.2 Valg av metode	27
5.2.1 IPA trinn for trinn	27
5.3 Valg av informanter	28
5.4 Intervjuguiden – utforming og refleksjon	29
5.5 Gjennomføring av intervju	29
5.6 Arbeidet med transkriberingen	30
5.7 Refleksjoner rundt analysearbeidet	30
5.8 Valg av kategorier.....	33
6.0 Analyse	34
6.1 Kategorien - Det mellom oss	34
6.1.1 Det handler om tråder og kjemi	35
6.1.2 En relasjon - enten fungerer det, eller så fungerer det ikke	35
6.1.3 Vi er jo i en relasjon hele tiden	37
6.1.4 Oppsummering av kategorien – det mellom oss	39
6.2 Det mellom oss med et diskursivt blikk	39
6.3 Kategorien anerkjennelse og gjensidighet.....	40
6.3.1 Tillit og trygghet - verdien av å ha noen der	41
6.3.2 Jeg får tillit når jeg det blir utført noe	45
6.2.3 Det er så godt å vite at det går ann.....	47
6.3.4 Oppsummering	50
6.4 Kategorien uinnfridde forventninger	50
6.4.1 Bruker jeg koordinatoren på rette måten	51
6.4.2 Oppsummering	54
6.5 Er den individuelle planen et nyttig dokument	54
6.6 Konklusjon.....	57
6.8 Egen refleksjon omkring undersøkelsen	59

FORORD

Det har vært en lærerik prosess og en spennende «reise» å utarbeide denne masteroppgaven.

Og en ting er helt sikkert, dette prosjektet hadde ikke vært mulig å gjennomføre, uten støtten fra min nærmeste familie. Takk til min kjære Bredo som i denne tiden har tatt ansvar for våre fire barn. Både Kristian Fredrik og Jahn Henrik har bidratt til interessante refleksjoner underveis, og Ludvig Alexander og Olav Diderik har vært utholdene i å ha en mamma de har sammenlignet med en *robot* eller en *maskin som bare står der*. Dere har bidratt til å utvide synet på familie og samhold. En hjertelig takk til dere alle.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke mine foreldre som under disse årene har passet barna. Takk for det dere har bidratt med.

En varm takk til min veileder Toril Bakke som med sitt overvåkende blikk aldri sluttet å tro på et forbedringspotensial. Dine undrende spørsmål og bekreftende tilbakemeldinger har betydd mye i denne prosessen, tusen takk.

En hjertelig takk til min gode venninne Brynhild Simonsen, du er en hjertegod venn, ikke bare har jeg bodd hos deg i studieukene, men du fulgte prosessen helt ut og var en motivator. Dette hadde ikke gått uten deg.

En kjempe takk til mine venner og øvrige familie for forståelsen for at jeg har ikke kunnet deltatt i det sosiale fellesskap.

Så vil jeg takke Kristi Frøystad for at hun delte av sin fritid og kom med kreative innspill, og Vicky E. Zanas for å lese korrektur.

Takk til mine kollegaer som i denne tiden har bidratt med både utvidede tanker og gode samtaler. Dere har vært meget tålmodige og utholdene når jeg til tider har hatt mitt fokus på dette prosjektet. Takk til min arbeidsgiver som gav meg fri til å gjennomføre studiet.

Sist og ikke minst tusen takk til Vestfolds masterdamer, Lillian Kallaksen, Berit Fulsås og Anne-Berit Østvik for jevnlige samlinger med veiledning og refleksjoner i masterprosessen. Takker for et etablert nettverk som også fikk tid til en liten reise til den Franske Rivieraen. Ser frem mot nye tider og mange spennende refleksjoner med dere damer. En unik støtte i denne masterprosessen.

Tønsberg 23.04.2011

Elisabeth Ødegård

SAMMENDRAG

Når et par får et barn med omfattende bistandsbehov vil det være behov for koordinerte tjenester. En måte å samle de koordinerte tjenestene på er gjennom en individuell plan. Da blir det oppnevnt en koordinator som har til oppgave å utarbeide den individuelle planen i samarbeid med foreldrene.

Denne undersøkelsen handler om relasjonen mellom foreldrene og koordinatoren, og tematiserer relasjonen ut fra foreldrenes perspektiv. Jeg er spesielt opptatt av hvordan foreldrene opplever relasjonen mellom seg og koordinator i utarbeidelsen av en individuell plan. Undersøkelsen omfatter også hvorvidt foreldrene opplever planen som nyttig.

Gjennom metoden Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) har jeg belyst følgende spørsmål i undersøkelsen:

- Hvordan beskriver foreldrene en relasjon?
- På hvilken måte beskriver foreldrene sine erfaringer og opplevelser i møte med koordinator?
- Hvordan opplever foreldrene relasjonen til koordinator?
- Hvordan beskriver de denne relasjonen?
- Er det slik at foreldrene opplever den individuelle planen som nyttig

Funnene har blitt diskutert ut fra et humanistisk og konstruksjonistisk/sosialkonstruksjonistisk perspektiv, og med utvalgt teori innenfor relasjon og kommunikasjon. Foreldrene viser til at det er flere faktorer som virker inn på relasjonen mellom dem og koordinatoren. Det de er opptatt av i relasjonen handler om å bli sett, å bli anerkjent, å føle likeverdighet og at koordinator deler fra sitt private. Samtidig viser funnene at det er flere faktorer som virker inn på opplevelsen av trygghet. Det handler om tilgjengelighet og trygghet, men funn viser at tilgjengelighet alene ikke er virksomt, hvis det ikke foreligger en prosess med individuell plan. I slike tilfeller viser funn at det oppstår en ambivalens i forhold til trygghet.

Etter å ha gjennomført denne undersøkelsen, sitter jeg igjen med at relasjonen er av betydning for de foreldrene som var med i undersøkelsen. Denne informasjonen tenker jeg er viktig for oss fagpersoner å kjenne til.

1.0 Innledning

I mitt arbeid som psykiatrisk sykepleier innenfor kommunalt voksenpsykiatrisk team, gjennomfører jeg samtaler med både klienter og pårørende. Ved siden av å være samtalepartner utarbeider jeg individuelle planer, og er koordinator for ungdom/voksne i samarbeid med deres foreldre/verger. Som koordinator har jeg mye kontakt med store deler av hjelpeapparatet, og bistår og koordinerer bistand til klientene og deres pårørende, slik at de får best mulig og riktig hjelp.

Stadig reflekterer jeg over betingelser for den *gode samtalen*, fordi å samtale med klienter og pårørende er hovedverktøyet i jobben min. Hva skjer mellom oss mennesker i møte med hverandre og under utveksling av meninger?

Hvordan mottas vår væremåte av den andre i ulike situasjoner og hvor bevisste er vi på relasjonen? Hva er det som gjør at jeg i noen samhandlinger opplever at dialogen kan sammenlignes med en god dans, hvor vi følger hverandres bevegelser. Mens i andre samtaler kan det virke som om det plutselig dukker opp en usynlig vegg som gjør det trått å fortsette? Slike undringer ledet meg frem til tema om relasjoner.

Denne masteroppgaven er innenfor fagfeltet familieterapi og systemisk praksis. I dette feltet er det stor interesse for relasjoner og kommunikasjon. Den økende interessen for mellommenneskelige relasjoner har ført til en omfattende produksjon av faglitteratur. Mitt valg av faglitteratur gjenspeiler kun en liten del av det som finnes. Jeg har valgt ut det jeg mener er mest relevant for å belyse problemstillingen som tar utgangspunkt i relasjonene mellom foreldre og koordinator. Mitt anliggende i denne studien er det relasjonelle forholdet mellom foreldre og koordinator med utgangspunkt i foreldrenes stemme. Jeg vil derfor kun ta for meg et lite område innenfor temaet relasjoner. Likevel kan det tenkes at de faktorer foreldrene belyser omkring en relasjon kan være interessante for andre som bruker dialogen som arbeidsverktøy når de gjennomfører jobbrelaterte samtaler.

Hovedbegrepet mitt er relasjoner, og jeg er opptatt av hvilke faktorer som er virksomme i relasjonene mellom koordinator og pårørende når vi utarbeider individuelle planer. Jeg kommer til å trekke på teorier om relasjoner som er utarbeidet innen familieterapifeltet og innen tilstøtende fagfelt slik som Michael Lamberts (1992) som har sett på virksomme faktorer i terapi. Jeg vil vise til noe av hans forskning som er relevant for min problemstilling.

1.1. Problemstilling

Hvordan opplever foreldre som har barn med behov for langvarig og koordinerte tjenester relasjonen med koordinator i utarbeidelse av en individuell plan?

Denne problemstillingen er utformet som et forskerspørsmål. Mitt anliggende i dette studiet, var å finne ut om relasjonen til koordinator var viktig for foreldrene i prosessen med individuell plan for barnet deres. I tillegg spurte jeg om de opplevde planen som et nyttig dokument. Jeg valgte å dele intervjuguiden opp i to deler. Den ene delen handler om hva foreldrene tenker om en relasjon generelt. Den andre delen omhandler deres relasjonelle erfaringer og opplevelse knyttet opp til koordinator og den individuelle planen.

1.2 Forforståelsen

Jeg har valgt å komme med min forforståelse fordi den vil påvirke min tolkning av empirien. I denne masteroppgaven er det foreliggende forskningsmaterialet innhentet gjennom å intervju foreldrene. Selv om jeg gjennom denne utdanningen har fått kunnskap om systemisk tankegang, er det viktig å erkjenne at jeg er oppdratt innenfor læringspsykologien i retning av en psykodynamisk tenkning. Det betyr at selv om jeg har ervervet meg en ny utvidet forståelse, vil jeg fortsatt ha med meg min forforståelse.

En annen viktig faktor når det gjelder min forforståelse er at jeg er koordinator for flere individuelle planer. Dette har gitt meg erfaringer og kunnskap om det å være koordinator, dette kan også påvirke analysen. Dersom empirien viser til funn som er gjenkjennende for meg, kan det føre til at jeg trekker for raske konklusjoner. I så måte er det viktig å etterstrebe epoche¹ som betyr at jeg som forsker må frigjøre meg fra forutinntatte holdninger for å unngå at min forforståelse blir styrende i tolkningen av empirien. I følge Kvale er erkjennelsen om forforståelse nødvendig som et ledd i å kvalitetssikre resultatene (Kvale 2001).

¹ Epoche: ble brukt av Husserl (1931) som en prosess hvor forskeren forsøker å frigjøre seg fra forutinntatte ideer om det som undersøkes. Kjernen i epoche er tvil og det søkes etter den bevissthet som inntreffer første gang vi blir bevisst det vi observerer (Vetlesen og Stanicke 1999).

1.3 Avgrensninger

I denne undersøkelsen ønsker jeg å finne ut mer om relasjonens betydning for foreldrene i utarbeidelsen av en individuell plan. Min intensjon er å få mer innsikt i informantenes livsverden. Slik jeg forstår livsverden, handler det om å forstå individets måte å se verden på. Det er foreldrenes opplevelse i møtet med koordinator jeg har ønsket å utforske, og jeg har derfor bevisst valgt å ikke intervju koordinatorene. Dette innebærer at den utvidede forståelsen jeg ville fått ved også å intervju koordinatorene ikke blir med her. Det er klart at å forstå relasjonelle faktorer ut fra to posisjoner kan være viktig, men jeg ønsker å holde fokuset på foreldrenes stemmer i denne undersøkelsen.

1.4 Gangen i oppgaven

Her velger jeg å presentere måten jeg har valgt å organisere oppgaven på.

I kapittel 2 om individuell plan og sentrale begreper, kommer jeg med en kort beskrivelse av individuell plan. Dette fordi min undersøkelse tar utgangspunkt i en relasjon mellom foreldre og koordinator i utarbeidelse av en individuell plan. Innunder her har jeg valgt å si noe om hvordan de sentrale begrepene skal forstås i denne oppgaven.

I kapittel 3 teoretiske perspektiver, presenterer jeg mine vitenskapelige perspektiver som for denne oppgaven vil være innenfor det humanistiske perspektiv, med forankringen i konstruksjonismen og sosialkonstruksjonismen. Jeg har valgt teoretisk perspektiv fra systemisk perspektiv og fra det dialektiske perspektiv. Hovedvekten er lagt på teoriene til Gregory Bateson og Anne Lise Løvlie Schybbie. Noe av Axel Honneth's tanker om anerkjennelse og krenkelse vil også bli belyst.

I kapittel 4 forskning om relasjoner og individuell plan, valgte jeg å trekke på forskning både fra undersøkelser om relasjonen og individuell plan som jeg mener er relevant for oppgaven.

I kapittel 5 presenteres den kvalitative metoden. Jeg valgte i denne delen å beskrive fenomenologien selv om fenomenologi både er en vitenskap og en metode (Langdige 2006). For analysen av det empiriske materialet har jeg valgt å bruke Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), som er en analysemetode som egner seg godt til å utforske enkeltindividets opplevelser av verden.

I kapittel 6 kommer analysedelen der de funn jeg har analysert meg frem til vil bli drøftet og utvidet ut fra studiets vitenskapelige forankring, samt utforsket gjennom det teoretiske perspektiv. Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon ut fra de funn undersøkelsen belyser. Her vil jeg

veksle på noen forfattere som ikke er blitt omtalt under teorikapitlet.

2.0 Om individuell plan og sentrale begreper

Fordi hele min undersøkelse er knyttet opp til utarbeidelse av individuell plan, mener jeg det er viktig å gjøre rede for denne så tidlig som mulig. Jeg velger derfor å bruke dette kapitlet til å utdype flere sider ved individuell plan og hva det innebærer å utvikle en slik. Samtidig belyser jeg begreper i min problemstilling og videre velger jeg å utdype begrepet relasjoner da det kan forstås på ulike måter.

2.1 Formål og utvikling mot lovfesting

Formålet med en individuell plan er blant annet å motivere brukeren til å være delaktig i utformingen av egne mål og tiltak.

Utviklingen frem mot lovfesting av individuell plan kan vi se i Stortingsmeldinger de siste 15 årene. Blant annet sier Stortingsmelding nr. 25 (1996-97) *Åpenhet og helhetlig- om psykiske lidelser og tjenestetilbudet* og Stortingsmelding nr. 21 (1998-99) *Ansvar og meistring – Mot ein heilskapleg rehabiliteringspolitikk* at enkeltindivider og/eller deres pårørende bør være deltagende i egen rehabilitering. I begge Stortingsmeldingene uttrykkes det at det har vært for lite fokus på brukerens meninger om sine behov. Brukeren står i fare for å bli unødvendige «kasteballer» i systemet, da koordinering mellom forskjellige forvaltningsnivå ikke har vært tilfredsstillende.

Disse Stortingsmeldingene kan sies å være to av forløperne til lovfestet rett til individuell plan. Det foreligger flere Stortingsmeldinger, men jeg anser disse to som de viktigste her.

Pr i dag er individuell plan regulert i 7 lover: Pasientrettighetsloven § 2-5, sosialtjenesteloven § 4-3, lov om spesialisttjenesten m.m §2, kommunehelsetjenesteloven § 6-2a, lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern § 4-1, barnevernsloven kap. 3 § 3.2 og NAV-loven kapittel 3 § 15.

I 2010 kom en ny og oppdatert veileder, og i tillegg finnes det en forskrift.

Den beskriver hvordan planen skal iverksettes og gjennomføres. I denne sammenheng er det formålsparagraf §2, som jeg velger å ta med fordi den henvender seg til tema i problemstillingen. Formålsparagrafen §2, endret ved forskrift 15. desember, 2006 nr.1425, omhandler målsettingen ved individuell plan:

- Å bidra til at tjenestemottakeren får et helhetlig, koordinert og individuelt tilpasset

tjenestetilbud, og det er tjenesteyter som har hovedansvaret for oppfølgingen av tjenesten.

- Å kartlegge tjenestemottakerens mål, ressurser og behov for tjenester på ulike områder, samt å vurdere hva som kan bidra til å dekke tjenestemottakerens bistandsbehov.
- Å styrke samhandlingen mellom tjenesteyter og tjenestemottaker og eventuelt pårørende og mellom forvaltningsnivåene og på tvers av forvaltningsnivåene (Formålsparagrafen § 2, Endret ved forskrift 15. desember 2006 nr. 1425).

2.2 Individuell plan og koordinator

Når for eksempel et barn har behov for flere tiltak over lang tid, er det behov for koordinering av tjenestene. Dette utløser rettigheten til å få utarbeidet en individuell plan. En individuell plan er et oversiktsdokument med beskrivelser av de vedtakene som er gjort i forhold til barnet. I denne prosessen er det viktig at den det skrives plan for selv er aktivt med på å utforme mål og tiltak. I dette tilfelle er det foreldrene som opptrer på barnas vegne. Individuell plan utløser ingen rettigheter i seg selv, de ulike vedtakene nedtegnes i planen og er forankret innenfor de respektive lovverk. I følge forskriftene utarbeides en individuell plan av en koordinator i samarbeid med brukeren og/ eller pårørende (Forskrift, 15 desember 2006 nr.1425, St. nr 13 og 14 (2002/2003), Helsedirektoratets veileder 2010 og Individuell plan veileder 2007 og 2010).

I veilederen til individuell plan (2007) står det at koordinatoren har til oppgave å utarbeide den individuelle planen i samarbeid med brukeren og/eller brukerens pårørende. Det foreligger ingen kompetansekrav til koordinator, rollen kan ivaretas av ulike yrkesutøvere og det er arbeidsgiver som har ansvaret for nødvendig opplæring. Derimot forutsettes det at koordinator har god oversikt over tjenesteapparatet og har kjennskap til organiseringen av ulike etater (Individuell plan veileder 2007).

2.3 Langvarige koordinerte tjenester/Individuell plan

Med langvarige og koordinerte tjenester menes det her at barnet har behov for flere tiltak som samordnes over år gjennom en individuell plan (IP). I følge pasientrettighetsloven § 2-5, har et menneske krav på å få utarbeidet en individuell plan i de tilfeller det er behov for å koordinere tiltak fra flere tjenester.

2.4. Arbeidsprosessen

I denne undersøkelsen er *utarbeidelsen av en individuell plan* å forstå som arbeidsprosessen og

evalueringer rundt planen.

2.4 Relasjon

Begrepet relasjon kommer fra det latinske ordet *relatio* som betyr «avhengig av» (Egidius 2002), og henviser til betydningen av et sosialt og følelsesmessig forhold mellom individer og mellom grupper, og mellom mennesker og ting (Egidius 2002: 433). En relasjon kan forstås på ulike måter avhengig av om man har en naturvitenskapelig eller en systemisk forankring. Det handler om å forstå det som skjer mellom mennesker ut fra en årsak - virkning forståelse eller en sirkulær forståelse.

I et naturvitenskapelig perspektiv forstås en relasjonell handling som *noe* ved individet, og det som skjer mellom to personer forklares gjennom en lineær årsaksforklaring. For eksempel hvis en av foreldrene uttaler at koordinator *er så taus*, vil det innenfor et naturvitenskapelig perspektiv forstås som en egenskap ved koordinatoren, og ikke som et resultat av hva som skjer mellom koordinator og forelderen.

Derimot i det systemiske perspektiv ses en relasjonell handling som et resultat av hvordan de personene som er i samhandlingen påvirker hverandre, og hvor alle har et likelydende ansvar for hvordan relasjonen utvikler seg (Anderson 2003, Schibbye 2009 og Vetlesen og Stanicke E. 1999). I teorikapittelet vil jeg utdype relasjonsbegrepet i forhold til det systemiske perspektivet.

2.4 Relasjonelle faktorer

I denne oppgaven vil en relasjonell faktor forstås som det som oppstår som resultat av samhandling mellom mennesker. Anerkjennelse og gjensidighet kan være viktige faktorer for hvordan relasjoner utvikles. Herunder er også begreper som aksept, empati, lytting til, trygghet og tillit viktige.

Hanssen og Røkenes (2006) er opptatt av at en relasjon ikke noe som oppstår av seg selv. Slik jeg forstår dem handler en relasjon mer om et resultat av en samhandling mellom bruker og klient. Og her mener de en forutsetning for en god relasjon handler om terapeutens evne til å skape tillit, trygghet og en opplevelse av troverdighet og tilknytning (Hanssen og Røkenes 2006). Mer om dette kommer jeg tilbake til i drøftingsdelen.

3.0 Teoretiske perspektiv

I dette kapittelet vil jeg presentere det teoretiske hovedperspektivet jeg har valgt for denne oppgaven, samt de viktigste teoriene jeg lener meg på når jeg analyserer det empiriske materialet. Jeg vil først si noe om humanismen som overordnet perspektiv, videre vil jeg si noe om konstruksjonisme og sosialkonstruksjonisme, før jeg beveger meg over til det dialektiske perspektivet. Deretter vil jeg presentere de utvalgte teoriene i forhold til relasjoner. Jeg har valgt teoretikere som Gregory Batesons og Anne Lise Schibbye Løvli, Kenneth J. Gregens og Mary Gregens og Axel Honneth. Jeg velger også å vise til forfattere som Harlene Anderson og Greta M. Skau, de sistnevnte vil bli mest benyttet i analysekapittelet.

3.1 Humanismen

Utgangspunktet i humanismen er at mennesker er reflekterende og tenkende individer, og dermed ikke bare kan bli observert og forstått ut fra en årsak - virkningsforståelse (Lundby 1998 og Vetlesen og Stanicke 1999). Erfaringer gjennom et langt arbeidsliv har gitt meg innsikt i hvordan vi mennesker konstruerer våre virkeligheter ut fra hva vi erfarer i omgivelsene. Når vi mennesker forteller hverandre historier tenker jeg det er viktig å etterspørre den andres opplevelse og meninger om det den forteller, før vi starter med å tolke. Her velger jeg å nevne filosofen William Dilthey (1833-1911) fordi han var kritisk til naturvitenskapens ensidige forståelse av mennesket. I tillegg velger jeg å trekke på hans forståelse av begrepet opplevelse som er sentralt i min problemstilling. Dilthey var en filosof innenfor hermeneutikken forut for Georg Gadamer og E. Heidegger. Det hermeneutiske perspektiver omhandler hvordan en forfatter skal tolke en tekst, og viser til sammenhengen mellom tekst, forfatter og den forståelsen som kommer til forfatteren (Vetlesen og Stanicke 1999). I denne lille studien vil det være slik at det foreldrene forteller om sine relasjonelle erfaringer og opplevelse vil være utgangspunktet for mine tolkninger.

Dilthey var opptatt av å forstå mennesket istedenfor å forklare. Han mente man i større grad burde innlemme individets egen opplevelse om et fenomen når man uttalte seg om personen væremåte. For å konkretisere dette konstruerte han begrepet *Erlebings*, som skulle vise menneskets opplevelser som en konstellasjon av type subjekt – objekt – konsultasjon. Med begrepet *Erlebings* ønsket han å forklare opplevelse som en erkjennelse av menneskets evne til å både observere seg selv og sine

følelser (Vetlesen og Stanicke 1999).

Fordi Dilthey mener opplevelser tilhører enkeltindividet og er en umiddelbar visshet om en realitet, som oppstår der og da, kan dette bare beskrives av den personen som har opplevelsen.

Samtidig mener han menneskers evne til både å observere og erkjenne hva som foregår i en samhandling er med på å utvikle vår identitet. Han mener videre vi mennesker erverver vår selvidentitet gjennom de refleksjonene vi foretar oss i en samhandling og/eller etter samhandling med andre (Vetlesen og Stanicke 1999). Slik jeg forstår dette utvikles vår identitet gjennom både hvordan vi fanger de tilbakemeldingene vi får fra omgivelsene og hvordan vi selv reflekterer omkring vår egen væremåte i relasjonen. På en annen side poengterer han verdien av enkeltmennesket rett til å eie sin opplevelse. I det ligger fokuset om å utforske hva individet legger i sine opplevelser isteden for å forsøke å forklare dem.

I min undersøkelse er jeg opptatt av hvordan foreldrene beskriver sine opplevelser. Det vil bli spennende å analysere om de gjør noen betraktninger som er innenfor det begrepet *Erlebens* som handler både om egne følelser og evnen til å observere det som skjer mellom dem og den andre under samhandlingen, og hva de tenker om det.

3.2 Konstruksjonismen og sosialkonstruksjonismen

Jeg velger å lene meg på en konstruksjonistisk og en sosialkonstruksjonistisk forståelse av relasjoner. Man kan si at konstruksjonismen vektlegger observatøren og mentale prosesser mens sosialkonstruksjonismen legger mer vekt på språket og relasjonen (Lundby 2003).

I det konstruksjonistiske perspektivet leter man ikke etter å finne *en* sannhet, her tenkes det at sannheten ligger hos individet gjennom den måten individet tenker om et fenomen på (Lundby 2003). Dette er et perspektiv som passer bra til min undersøkelse, da jeg er ute etter å forstå foreldrenes forståelse for relasjoner, som vil være preget av deres individuelle oppfatninger.

I det sosialkonstruksjonistiske perspektiv er man opptatt av at vi mennesker utvinner ny kunnskap gjennom å snakke sammen. Samtidig som den inkluderer at menneske tar med seg sin egen oppfatning inn i samtalen (Hårtveit og Jensen 1999 og Gergen og Gergen 2009).

Med utgangspunkt i problemstillingen min, vil det foreldrene forteller være deres oppfatning eller

konstruksjon om relasjonen(e) mellom dem og koordinatoren. Samtidig er det slik at når foreldrene beskriver sine opplevelser i samtalen med meg, blir de opplevelsene satt ord på i en kontekst hvor også jeg har betydning. De opplevelsene de formidler blir skapt via den dialogen vi har sammen. I et sosialkonstruksjonistisk perspektiv vil den samtalen vi har være med på å føre frem foreldrenes tanker om hva de mener om relasjonen. Det behøver ikke å bety at jeg har styrt det foreldrene formidler. Snarere har språket bidratt til å aktivisere hva de mener om det som skjer i en relasjon (Bjartveth og Kjærstad 2001, Hårtveit og Jensen 1999 og Lundby 2003).

Bjartveth og Kjærstad (2001) mener det er umulig å tenke seg menneskelig eksistens uten å implementere menneskets behov for å søke mening i sin tilværelse (Bjartveth og Kjærstad 2001). Det å søke mening i egen tilværelse møter jeg stadig i min terapeutiske hverdag. Ofte snakker jeg med mennesker som uttrykker at de «rydder i bokser» når de prøver å beskrive hvordan de jobber med å få til en mer oversiktlig tilværelse. Det å ta ut en og en del av *boksen* for så å forstå hva den delen formidler kan bidra til mening i egen tilværelse. For å skape mening i egen tilværelse er språket viktig fordi det aktiviserer våre tanker som igjen genererer ny forståelse (Anderson 2003 og Hårtveit og Jensen 1999).

Kenneth Gergen og Mary Gergen (2009) mener språket gir muligheter for ny forståelse, men har noen begrensinger i forhold til en relasjon. De peker på at vi mennesker påvirkes av kulturen vi vokser opp i. Slik jeg oppfatter dette, betyr det at hvis jeg vokser opp i en kultur der det settes ord på det som skjer mellom oss, vil det medføre at jeg i andre relasjoner vil kunne gjenkjenne og videre benevne det som skjer. Derimot lever jeg i en kultur hvor det ikke snakkes om det som skjer mellom mennesker, vil jeg vanskeligere finne ordene. I min undersøkelse får informantene spørsmål om å språksette en relasjon. Det de formidler vil bli interessant å tolke opp mot Gergen og Gergen tanker om språkets muligheter og begrensinger (Gergen og Gergen 2009).

3.3 Teorier om relasjoner

Den dialektiske relasjonsteorien er inspirert av eksistensialismen, som er opptatt av det ontologiske ved menneske i betydningen av *væren* i verden og at vi eksisterer forut for at vi *er* i verden. Jeg tenker også slik at vi mennesker må erkjenne *å være til* før vi kan gjøre oss noen tanke om det å være *i* verden og en del av det sosiale fellesskap. Denne forståelsen av at vi «eksisterer er i følge

eksistensialismen grunnlaget for selvrefleksivitet» (Shybbie 2009:25).

I følge Schibbye (2009) fokuserer dialektikken på tosidigheten i relasjoner. Som betyr at menneskets væremåte er gjensidige og skaper hverandres forutsetninger og viser til hverandre. I det dialektiske perspektivet står anerkjennelse sentralt, og her finner vi faktorer som å lytte, å forstå, å akseptere og å ha toleranse (Schibbye 2009).

Dialektikk betyr i følge Ordnett.no ”en filosofisk metode hvor man gjennom samtale (spørsmål og svar) søker å trenge til bunns i et problem”. For meg er det viktig å ha en dialektisk forståelse av relasjoner i tillegg til en systemisk tilnærming, fordi dette kan bidra til å trenge lenger inn i informantenes livsverden.

Bae og Waastad (1993) er også opptatt av anerkjennelse og gjensidighet og mener de viser *til* hverandre. Videre mener de anerkjennelse ikke en noe statisk begrep men en «prosess som forandres over tid» (Bae og Waastad 1993:38) Ut fra et gjensidighetsperspektiv viser de til at vi mennesker for å forstå den andres væremåte må stille spørsmålstegn ved egen væremåte i relasjonen (Bae og Waastad 1993:39). I denne undersøkelse vil det bli interessant og se på hvordan foreldrene benevner anerkjennelse og på hvilken måte de omtaler eget bidrag i relasjonen.

Et annet overordnet blikk på relasjoner finner vi i systemteori og systemisk forståelse. Her som i den dialektiske relasjonsteorien, er man opptatt av den gjensidige påvirkningen mennesker har på hverandre. Mens dialektikken blant annet lener seg på psykoanalysens tenkning, trekker systemteori og systemisk forståelse mer på det som skjer her og nå i relasjonene, og er mindre opptatt av for eksempel en klients bakgrunn. Men begge perspektivene er opptatt av hvordan vi mennesker reflekterer.

Det systemiske perspektivet er inspirert av postmodernismen, som jeg forstår er motsatsen til modernismen. I den modernistiske diskurs, er det en forestilling om at man kan finne frem til en felles forståelse av menneskets adferd. Dette gjøres gjennom å lete etter entydige og allmenne sannheter om den menneskelige natur og individets adferd. Derimot i den postmodernistiske diskurs er man opptatt av at det fins flere forklaringer og forståelser til individets adferd. I tillegg er man opptatt av språkets betydning for å generere ny forståelse gjennom å snakke sammen (Anderson 2003).

Det å flytte fokus fra å forstå en relasjon ut fra individuelle egenskaper og adferd til å forstå en relasjon ut fra noe som skjer mellom mennesker, og hvor begge har et medansvar, medførte et paradigmeskifte i forståelsen av mellommenneskelige forhold. Et paradigmeskifte betyr at gammel forståelse må vike til fordel for en ny måte å tenke om et fenomen på (Jensen 1998 og Ulleberg 2004).

Systemteori og systemisk forståelse er en tenkemåte og teori om hvordan vi kan forstå samspillet mellom mennesker og andre sosiale systemer. Dette perspektivet fokuserer på et sirkulært samspill som handler om hvordan de personene i relasjonen gjensidig påvirker hverandre. Kontekst og punktuering viktige begreper i systemisk forståelse.

En kontekst kan sammenlignes med en ramme, og det er innenfor rammen budskapet eller adferden skal forstås.

Hvordan jeg velger å punktuere i samspillet er avhengig av hvordan jeg forstår den konteksten eller rammen jeg er en del av (Hårtveit og Jensen 1999:85). Med tanke på undersøkelsens tema vil det bli interessant å se på hvordan foreldrene beskriver sine opplevelser og erfaringer i møte med koordinator når de skal utarbeide individuell plan.

I en sirkulær forståelse tenkes det at de personer som deltar i en samtale har likt ansvar for hvordan dialogen mellom dem utvikler seg. Men likevel innenfor rammen koordinator – foreldre har koordinator et større ansvar enn foreldrene fordi de er i en posisjon hvor de skal bistå foreldrene (Hårtveit og Jensen 1999 og Ulleberg 2004).

Innenfor familieterapifeltet og systemisk tenkning er filosofen Gregory Bateson (Ølgård 1998) og hans kommunikasjonsteori en viktig teori som jeg har valgt å lene meg på, sammen med Anne-Lise Løvlie Schibbye forståelse av relasjoner (2009). Først skal jeg gå inn på Batesons kommunikasjonsteori, deretter vil jeg si mer om Schibbye og hennes teori.

3.4 Kommunikasjonsteori og relasjoner

I tillegg til å være filosof var Gregory Bateson (1904-80) biolog og antropolog. Han mener vi mennesker har en medfødt evne til kommunikasjonsferdigheter. Han var blant annet opptatt av menneskets kommunikasjonsformer og hvordan det påvirker relasjonen mellom dem. Jeg oppfatter

at han hadde et konstruksjonistisk menneskesyn. I det han mener vi forholder oss til hverandre gjennom vår egen oppfattelse av det som skjer og ikke direkte til virkeligheten.

Når vi sier vi forstår mener Bateson vi forstår ut fra egen konstruksjon, og at vi tolker det den andre sier inn i denne konstruksjonen. Det vi da ender opp med er forståelsen som nødvendigvis ikke er det den andre formidlet, men mer et resultat av egne tolkninger om det den andre formidlet (Anderson 2003, Hårtveit og Jensen 1999, Lundby 2003 og Ølgård 1999).

Dette er et viktig perspektiv i arbeidet med individuell plan. Her skal det tas utgangspunkt i brukernes egne mål, og det er derfor viktig at koordinator lytter og ikke trekker konklusjoner for tidlig på bakgrunn av egne tolkninger.

Videre mener Bateson vi kommuniserer like mye om vårt forhold til hverandre når vi samhandler som med de ordene vi bruker. Ut fra dette er det forståelig at det av og til kan oppstå misforståelser av hverandres budskap. Som et ledd i å konkretisere dette kommer jeg med et eksempel. Sett at jeg under en dialog mister fokuset og lar være å lytte aktivt, fordi jeg blir opptatt av den stive holdningen til klienten. Denne stive holdningen kan være relatert til en fysisk skade, men det kan også være et en måte å kommunisere om vårt forhold på.

Bateson var også formidler av betydningen av samsvar mellom det han kalte det digitale (talespråket) og det analoge språket (kroppsspråket). For at en kommunikasjonsformidling skal kunne forstås som helhetlig, må det være forenlighet mellom det som sies og det kroppen formidler (Ulleberg 2004 og Ølgård 1999).

I de tilfeller kroppen signaliserer noe annet enn de ordene som kommer, vil det bli vanskelig å forstå budskapet, samt å vite hva man skal forholde seg til.

I forhold til denne undersøkelsen hvor jeg går inn og utforsker relasjonen mellom forelderen og koordinatoren, gjenstår det å se om foreldrene opplever uklar kommunikasjonsformidling mellom dem og koordinator, og eventuelt hvordan de beskriver disse opplevelsene.

3.4.1 En symmetrisk og komplementær relasjon

Bateson, i likhet med Paul Watzlawick, var opptatt av begrepene komplementær og symmetrisk relasjon (Eide og Eide 2005). Intensjonene med disse begrepene var å åpne for flere mulige forståelser i forhold til å tilnærme seg et problem (Eide og Eide 2005 og Hårtveit og Jensen 1999).

I en *symmetrisk relasjon* handler det om at to personer viser lik adferd og utveksler meninger i et gjensidig forhold. Samspillet er sirkulært i den forstand at en gitt oppførsel hos den ene bidrar til mer av den samme oppførselen hos den andre og likheten øker. For å trekke inn min problemstilling, kan det være koordinator og foreldre er enige om hva som vil være det beste tiltaket for barnet. Det at de sammen jobber mot det beste tiltak for barnet vil være å forstå som en symmetrisk relasjon (Ulleberg 2004, Watzlawick Paul et al 1967 og Ølgård 1999).

En *komplementær relasjon* vil være et forhold hvor deltakerens fokuserer på ulikheter samtidig som de utfyller hverandre. I en komplementær relasjon ligger et annet avhengighetsforhold enn i en symmetrisk relasjon, for eksempel et mor – barn forhold. En samhandling kan sies å være komplementær når personenes atferd, følelse eller mening er ulike, men gjensidig knyttet sammen (Ulleberg 2004, Watzlawick Paul et al 1967 og Ølgård 1999).

I arbeidet med individuell plan vil det være planen som knytter foreldre og koordinator sammen. Men i det forholdet foreligger det en ubalanse fordi koordinator utfører en tjeneste for foreldrene. På den måten vil det i en komplementær relasjon alltid være et element av makt, her eksemplifisert gjennom at den ene yter en tjeneste den andre er avheng av. Dette behøver ikke være noen ulempe, men jeg tenker det er viktig som offentlig tjenesteperson og være klar over at det faktisk foreligger en ubalansen og at det kan påvirke relasjonen.

Til daglig er det sjelden det er meningsfylt å beskrive samspillet som enten symmetrisk eller komplementært. I det fleste samspill varierer vi mellom dem.

I neste delkapittel skal jeg se nærmere på Schibbyes dialektiske relasjonsforståelse..

3.5 Dialektisk relasjonsforståelse

Som nevnt innledningsvis ser jeg både systemisk teori og tenkning med Bateson og Schibbyes dialektiske relasjonsforståelse som fruktbare fordi de begge tar høyde for menneskers evne til refleksjon i og om relasjoner.

Psykologen Anne-Lise Løvlie Schibbye (2009) har utviklet en relasjonsutviklingsmodell forankret i dialektikken. Jeg har valgt å trekke frem det som er relevant i forhold til problemstillingen, og det som her presenteres er min forståelse av hennes teori.

Schibbyes dialektiske relasjonsmodell handler om å forstå selvet som et eget forhold til seg selv i

relasjonen. Hvordan individet viser seg i relasjonen til den andre har å gjøre med hvor avgrenset individet er til seg selv. Til grunn for denne avgrensningen er hun opptatt av individers oppvekstvilkår i forhold til hvor rustet individet er til å ha et bevisst forhold til egen væremåte. Menneskets bevisste forhold til egen væremåte, mener hun gjør at vi både kan reflektere over oss selv og den andre i en relasjon. Det å reflektere over hva som skjer i en relasjon er viktig for at en relasjon skal være i utvikling (Schibbye 2009).

En annen faktor hun peker på i forhold til å ta den andres perspektiv handler om å «forlate» sin posisjon med intensjon om å se hvordan verden fremstilles for den andre. Her viser hun til det Hegel kalte *gjensidig anerkjennelse*, som er viktig med tanke på at relasjon kan endres (Schibbye 2009:43). Inn i dette tar hun med seg det hun kaller for *det ubevisste relasjonelle*. Det handler om opplevelser individet ikke direkte går og tenker på, men som er ervervet gjennom tidligere hendelser og deretter fortregt.

«Når det så oppstår likelydende situasjoner kan de tidligere opplevelsene bli trigget og kommer ubevisst til uttrykk i en ny relasjon »(Schibbye 2009:116).

Schibbye viser også til Hegels filosofi om refleksjon over egen bevissthet med tanke på om anerkjennelsen blir oppfattet som *gyldig* av den andre. Det betyr slik jeg ser det, at skal jeg kunne oppleve anerkjennelse fra en person, må jeg selv anerkjenne denne personen ellers vil jeg ikke oppleve anerkjennelsen som troverdig.

Dette betyr at uansett hvor mye jeg blir anerkjent av den andre gjennom velmenende ord, vil ikke uttalelsene virke anerkjennende på meg, hvis jeg selv ikke anerkjenner vedkommende.

Anerkjennende kommunikasjon slik jeg forstår det, er basert på likeverdig forhold mellom dem som er en del av en samhandling.

I min undersøkelse, hvor jeg ser på relasjonen mellom foreldre og koordinator i samarbeid om å utarbeide en individuell plan, vil det bli interessant å se om det foreligger funn innenfor det som her omtales.

Slik jeg oppfatter Schibbyes relasjonsteori minner den om en psykodynamisk forankring all den tid den vektlegger det ubevisste og oppvekstvilkår, noe vi finner igjen innenfor Sigmund Freuds psykoanalyse. Samtidig vil jeg si at hennes tanker om hvordan mennesket «*skapet hverandres forutsetninger* » minner om en forankring også innenfor det systemiske perspektivet (Schibbye

2009:48).

3.6 Relasjon og makt

Her velger jeg å vise til både Batesons tanker om makt og til Honneths teori og anerkjennelse og krenkelse. Tidligere nevnte jeg noe om maktforholdet i en relasjon mellom foreldre og koordinator.

Det jeg velger her er å forklare noe av den teorien jeg senere drøfter mine funn opp mot.

I den sammenheng synes jeg Bateson har et poeng i forhold til at han mente makt handlet om en epistemologisk feil – *en lineær kontroll*, «som ikke hadde noen plass i sirkulær forståelse. Han forstår makt som en fastlåsthet, som hindrer individet i å se andre løsninger» (Lundby 1998:92).

Det å forstå makt som en hindring i å se andre løsninger synes jeg er interessant, med tanke på hvordan man posisjonerer seg i forhold til hverandre i en relasjon. Hva er det vi mennesker ønsker å formidle når vi posisjonerer oss i forhold til en annen?. Kan det ligge et ønske om å få anerkjennelse for noe, eller kan det være at vi ønsker å formidle et budskap vi tenker er viktig for den andre?. Eller er det slik at vi som fagpersoner mener vi sitter på så gode løsninger at den som ønsker bistand bør ta imot det råd som kommer?

I familierapeutisk teori har synet på makt vært betydningsfylt med tanke på terapeutens metodiske tilnærming til klienter og familier. Sentrale terapeuter som Goolishian og Andersons «ikke vitende posisjon» og Epstons og White «eksternaliserende samtale», omtaler også betydningen av terapeutens bevissthet om makt i relasjon til klienter (Lundby 1998).

En «ikke vitende posisjon» er et uttrykk for at verken terapeuten eller klienten vet hva som kommer ut av samtalen, løsningen er et resultat av hva de sammen har skapt gjennom dialogen. En eksternaliserende samtale har til hensikt å objektgjøre problemet slik at det blir lettere for klienten å samle krefter til å gjøre noe med problemet (Lundby 1998).

I likhet med disse terapeutene mener jeg det er meget viktig å være klar over at i samhandling med familier og klienter er det nødvendig for meg å være bevisst min posisjon. For selv om man kaller det en «ikke vitende posisjon» eller «eksternaliserende samtaler» vil det i min oppfattning alltid være elementer av makt i relasjonen, blant annet fordi jeg/ koordinator har en posisjon der agendaen er å hjelpe den andre i forhold til *noe*.

3.7 Anerkjennelse og krenkelse

Jeg velger her å si noe om Honneths tanker om krenkelse og anerkjennelse fordi jeg tenker krenkelse kan oppleves som en maktutøvelse fra dem som opplever det (Pettersen og Simonsen 2010).

Jeg synes Honneths tanker om anerkjennelse og krenkelse vil være et interessant perspektiv med tanke på erfaringer fra mitt eget fagfelt, hvor klienter og familier kan ha opplevd seg krenket i møte med hjelpeapparatet.

Slik jeg oppfatter Honneth, mener han det er nødvendig for individer å kjenne til hva krenkelse innebærer for å kunne motta anerkjennelse. Han sier at mangel på anerkjennelse ikke bare dreier seg om fravær av anerkjennelse med også om alvorlig krenkelse, og peker på at yrkesutøvere med gode hensikter lett kan overse klientens evner til selv å vurdere egensituasjon i sin iver etter å hjelpe (Pettersen og Simonsen 2010). Min erfaring er at vi fagfolk har liten fokus på krenkelse, og at vi gjennom måten vi møter et annet menneske på kan påføre krenkelse. Jeg opplever dette fokuset forsvinner til fordel for å gi anerkjennelse eller ønske om å hjelpe.

Videre mener han at de erfaringer vi tidlig lærer om samspillregler følger individet og kommer til syne i senere relasjoner, og påpeker at individets evne til intersubjektivitet (hvordan vi forstår oss selv) er basert på ervervet kunnskap gjennom forståelsen av gjensidighet i relasjonen.

I følge Pettersen og Simonsen (2010) mener Honneth at anerkjennelse bygger på en tanke om felles gjensidighet mellom mennesker viser til;

En ser andre mennesker som likeverdige, men også som noe som skiller seg fra en selv. Anerkjennelse av andre er derfor avgjørende for hvordan individet opplever seg selv. Å bli miskjent gir en ubalanse i forholdet mellom mennesker og det innebærer en krenkelse av individets identitet (Pettersen og Simonsen 2010:16).

Denne tenkemåten vil jeg senere analysere noen funn fra min undersøkelse

4.0 Forskning om relasjoner og individuell plan

Jeg velger i dette kapittelet å redegjøre for noen studier som er relevante for mitt tema og som utfyller noen av teoretikerne jeg lener meg på. I tillegg har jeg valgt å utarbeide en tabell over gjennomført nettsøk omkring tema. I forhold til tabellen velger jeg å kommentere de søk som er relevante ut fra min problemstilling.

4.1 Oversiktstabell

Tabellen viser søkeord og antall treff fra internett den i perioden 5.mars til 24.april.2011.

	Navn		Søkeord		Resultat
	Www. helsebiblioteket .no Nettsøk i Helse og omsorgsdepartementets database	Individuell plan Relasjoner			Kom det opp 3.046 treff som på en eller annen måte tok opp tema
	The Cochrane Library Cochrane Collaboration	Individual plans			The are 48 result aut of 6153 records in the base –
	Bibsys	Individuell plan og relasjoner			Her var det fem treff på boken til Thommesen, Normann og Tveit og Sandvin, « <i>individuell plan et sesam sesam</i> » i utgaver fra 2003, 2007, 2006 og 2008
	Bibsys	Relasjoner			4688 treff fordelt emnebøker, forskerdokumenter og forskningsprosjekter

4.2 Resultat av søk

I Cochrane Library fant jeg undersøkelsen ”Discharge planning from hospital to home” en omfattende studie gjennomført i USA og Australia. Ideen bak var å finne ut av om individualiserte planer var kostnadsbesparende og gav mindre turnover tilbake til sykehuset.

Dette var en omfattende undersøkelse, og jeg kommenterer bare en liten del. Resultater viste at de som fikk individualiserte planer medførte mindre turnover til sykehuset, men det var uklart om det er kostnadseffektivt (The Cochrane Library, Barras S.L. et al 2000)

Denne turnover kan forstås som at personene ble sett og lyttet til gjennom utarbeidelsen av planen. Hensikten med å ta inn denne undersøkelsen er å vise til omfanget av interessen for bruken av individuelle planer. Samtidig er undersøkelsen interessant sett i forhold til Lambergtts studie om relasjonens betydning i et klientforhold som jeg senere vil si noe om.

Boka «*Individuell plan et sesam sesam*» til Thommesen et al (2008) mener jeg også bekrefter nødvendigheten av at individuell plan forankres på ledelsesnivå. Samtidig mener det er viktig at fagpersoner får den opplæringen som er nødvendig for å utføre arbeidet tilfredsstillende både for dem og den de skal utarbeide planen for (Thommesen et al 2008).

Gunnar Vold Hansens doktorgrad fra 2007, om individuelle planer i kommunalt psykisk helsearbeid viser blant annet betydningen av forankre slike planer på ledelsesnivå i kommunen. Dette for å etablere forståelsen for arbeidet som et ledd i å sikre at man har nok menneskelige ressurser til å håndtere arbeide med individuelle planer (Vold Hansen 2007). Videre viser hans funn at for de personer som har fått utarbeidet en individuell plan så fungerer tiltakene mer samordnet enn tidligere.

Ulvestad et al (2008) har også kritiske bemerkninger til innføringen av individuell plan. De er opptatt av faren for at brukere bli unødvendig «kasteballer» i systemet fordi fagpersoner vegrer seg fra å starte arbeid med individuelle plan (Ulvestad et al 2008).

Dette tenker jeg har sammenheng med det som både Thommesen og Vold Hansen viser til når det

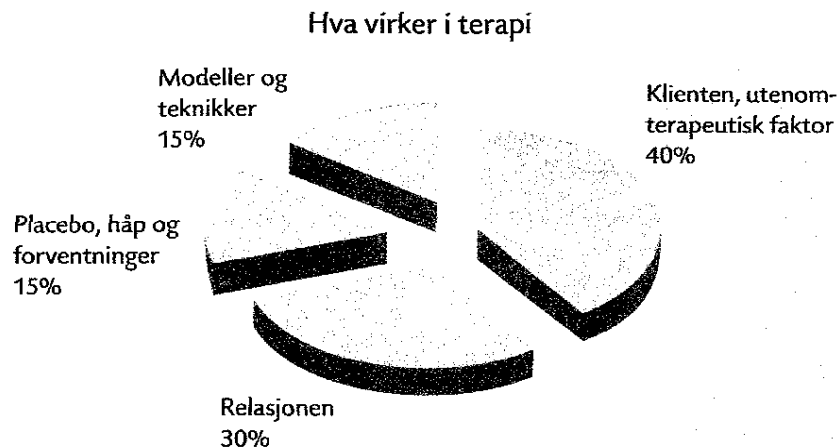
gjelder betydningen av forankring på ledelsesnivå da også i forhold til opplæring og avsatt nødvendig tid (Thommesen et al 2008, Ulvestad et al 2008 og Vold Hansen 2007).

4.3 Relasjon og forskning

I følge Miller et al omfatter Lambert (1992) undersøkelse ulike faktorer ved terapi. Det han viser til er interessant fordi han har sammenfattet hva som er virksomme faktorer i terapi. Jeg har valgt å trekke ut teori som er relevant i forhold til min problemstilling der relasjonen mellom foreldre og koordinatoren er det viktige. Følgende faktorer viste seg å være virksomme i terapi.

- 40 % har å gjøre med det som beskrives som utenom terapeutiske forhold. Det kan handle om personlig styrke, motivasjon for endring og sosial støtte via klientene eget nettverk.
- 15 % er rangert som placebo effekter og forventninger.
- 15 % handler om ulike terapeutiske metoder. Klientene var ikke opptatt av hvilken metode som ble brukt. Og fremhevet ikke én til fordel for en annen.
- 30 % omhandler den terapeutiske relasjonen og handlet om klientenes opplevelse av å bli forstått, respektert og bekreftet (Miller et al 1999).

Ovenfor ser vi at han blant annet har funnet ut at 30 % av det som har betydning for klienten handler om relasjonen mellom klient og terapeut. En koordinator er ikke en terapeut, men jeg mener at hans funn kan ha overføringsverdi i forhold til relasjonelle faktorer som er sentrale begreper i min studie.

Denne bløtkaken viser oversikten fra Lambert empiriske forskningsarbeid fra 1992 (Ulvelstad et al 2008: 48).

Det viste seg at klienter satt stor pris på det han kaller for kognitiv empatiforståelse som handler om at terapeuten tar imot de følelsesuttrykkene klientene uttrykker. Undersøkelsen viser hvor stor verdi det er for klienten å bli speilet på deres egne følelser. Det at terapeuten tar imot klientens følelser kan blant annet gi en opplevelse av å bli sett, forstått og bekreftet. Det at klienter opplevde å bli emosjonelt ivaretatt viste seg å være en relasjonsskapende faktor.

Et annet forhold som kom fram av undersøkelsen handlet om verdien av å dele personlig informasjon. I den kilden jeg benyttet fremkom det ikke hvilken informasjon fagpersonene delte. Dette er likevel spennende, for i følge Thommessen et al mener de yrkesutdanningene innenfor helsevesenet har vært for opptatt av at det ikke er for profesjonelt *nok* å dele fra det private. Jeg tenker at det er nyttig at det gjennomføres undersøkelser som kan bygge opp under det motsatte og som i tillegg viser fra klientene side å være en relasjons skapende faktorer (Miller et al 1999 og Thommessen et al 2008).

Med tanke på det Lambert her fant ut, velger jeg å vise til Schibbyes teoretiske forståelse av klienters emosjonelle uttrykk, hvor hun mener måten terapeuter imøtekommer klientenes emosjonelle uttrykk har å gjøre med hvor avgrenset terapeuten er til sitt egen følelsesreportuar. Hun

mener i de tilfelle terapeuten har et avgrenset forhold til seg selv vil det gjenspeile seg i relasjonen med klienter (Schibbye 2009). Det fører meg til tanken om hvor viktig det er for terapeuter å ha et bearbeidet forhold til egen historie. For å kunne høre på og ta imot det klienten deler av sterke opplevelser er det vesentlig å ha et bevisst forhold til hva som kan være ens egne følelser i forhold til liknende erfaringer. På en annen side tenker jeg ved å møtet en terapeut som speiler emosjonelle uttrykk kan gi en opplevelse av trygghet og påvirke deres relasjon. Samtidig må terapeuten ikke overtolke det emosjonelle på bakgrunn av sine egne erfaringer.

4.4 Relasjon og individuell plan

Forskning innenfor psykoterapi viser til at kvaliteten på det relasjonelle forholdet som oppstår mellom klient og terapeut har stor betydning med tanke på utfallet av behandlingen (Ulvestad et al 2008). Tilsvarende relasjonelle faktorer er også nevnt innefor faglitteraturen om individuell plan. Her handler det om brukernes opplevelser av å bli lyttet til, tatt med på råd og å være delaktig i egen tilværelse, kombinert med opplevelsen av medbestemmelse i utformingen av ulike tiltak. (Helsedirektoratet 04/2008 og Thommesen et al 2008).

Toril Bakkes mastergrad fra 2005 «hvordan det oppleves for personer med alvorlig psykiske lidelser, å delta i utarbeidelsen av egen individuell plan», omtaler relasjonen. Hun viser til at planen gir en opplevelse av trygghet i de tilfeller samarbeidet med koordinator fungerer godt og det handler om det relasjonelle. Faktorene som å bli lyttet til, ha innflytelse over mål og tiltak og bli imøtekommet på egne behov viste seg å være betydningsfulle. Studiet viser også til funn som at en individuell plan kan oppleves som inngripende i det privat. Det vil bli spennende å se om det foreligger funn i min undersøkelse som er i samsvar med dette.

I heftet til Helsedirektoratet «*Gjør det så enkelt som mulig*», foreligger det historier fra foreldre/foresatte med ulike hjelpebehov og erfaringer fra arbeidet med individuell plan. Her forteller brukere om opplevelser av ivaretagelse rundt behov og medbestemmelse, om opplevelse av trygghet og det at koordinator «drar i trådene» og samler deltakerne i prosessen med individuell plan. Det poengteres også at skriftlig dokumentasjon, så som IP, over tjenestene som mottas er av stor verdi (Helsedirektoratet 04/2008).

5.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg si noe om den metodologiske overbygningen og metodevalget mitt. Først vil jeg gjøre rede for fenomenologi, så vil jeg si noe om valg av metoden Interpretative *Phenomenological Analysis* (IPA) gjennom å beskrive fremgangsmåten. Videre vil jeg beskrive mine valg og de overveielser jeg har foretatt i undersøkelsesprosessen. Etiske refleksjoner gjør jeg gjennom hele dette kapitlet, der hvor det er relevant, spesielt i de siste delkapitlene.

5.1 Metodologi

I samfunnsfaglige studier er metodologien å forstå som både den vitenskapelige forankringen for studien og den metoden som praktisk benyttes for å innhente empirien og analysemetoden (Langdige 2006 og Johannessen et al 2006). Som nevnt tidligere, står jeg i en humanistisk og konstruksjonistisk / sosialkonstruksjonistisk posisjon. Med utgangspunkt i at jeg skal studere relasjoner, er det naturlig for meg å velge en kvalitativ tilnærming.

Mye av den forskningen som gjennomføres innenfor kvalitativ design er basert på enkeltindividets subjektive livsverden innenfor er område og kan på det grunnlaget ikke generaliseres (Kvale 2002). På en annen side kan kunnskap om individuelle opplevelser og erkjennelser danne grunnlag for forbedringer til det fagfeltet undersøkelsen omhandler.

I prosessen med å velge forskningsdesign var jeg i begynnelsen innom tanken på å velge diskursanalyse, noe jeg gikk bort fra.

Karl Popper (1902-1994) var opptatt av at vitenskapen ikke var avhengig av *induksjon* som er «*en betegnelse som brukes om et teori for å tekst om den er sann eller ikke*» (Langdige 2006:22)

Jeg har ingen teori eller tanker om å finne noen sannheter jeg er opptatt av enkeltindividets opplevelse og erfaring om et fenomen.

Målet er å undersøke hvordan foreldrene opplever og erfarer relasjonene til koordinator. Det er også bakgrunnen for at jeg endte opp med å velge en fenomenologisk tilnærming.

5.1.1 Fenomenologi

Fenomenologi er læren om fenomener, den er både en vitenskap og metode. Det kan oversettes til «erfaringskunnskap» basert på folks opplevelser og erfaringer om et fenomen (Langdridge 2006).

I en fenomenologisk undersøkelse har man fokus på enkeltindividet og deres subjektive erfaringer og opplevelser i forhold til et fenomen. Fenomenologer forstår opplevelser på bakgrunn av *noe* og i forhold til *noen* innenfor en kontekst.

Det betyr at i en fenomenologiske forståelse ses individets opplevelse som en sammensmelting av individets egen konstruksjoner og den verden individet selv opplever (Langdridge 2006)

I en fenomenologisk studie snakkes det om fenomenologiske reduksjon. Forskere ser da etter om det foreligger noen strukturer i de opplevelsene og de meninger som informantene kommer med som kan si noe om det fenomenet som undersøkes (Langdrigde 2006).

Denne prosessen er viktig for å nå inn til kjernen av forståelsen for det som undersøkes. I denne studien vil *kjernen* være å lete etter de uttrykkene foreldrene formidler, dette tolker jeg handler om relasjon (Langdrigde 2006 og Hanssen og Røkenes 2006).

Edmund Husserl utviklet fenomenologien på 1900-tallet. I følge Langdridge (2006) finnes det forskjellige ståsted innenfor fenomenologien, avhengig om man vektlegger språket og tolkninger eller det eksistensielle. I den hermeneutiske gren finnes Gadamer og Ricoeur, og i den eksistensielle gren finner vi filosofer som Heidegger, Sartre og Merleau-Ponty (Langdridge 2006 : 269). I denne studien vil disse forståelsene danne mitt bakteppe.

5.2 Valg av metode

I nyere psykologisk forskning basert på fenomenologisk tilnærming er det to analysemodeller som er mye benyttet. Det er *Duquesne-skolen*, grunnlagt av Amedeo Giorgi, og *Interpretative Phenomenological Analysis* (IPA) grunnlagt av Jonathan Smith (Langdrige 2006).

Jeg valgte IPA og vil nå videre si noe om denne analysemetoden.

IPA blir benyttet til forskningsarbeider i mange ulike emner innenfor sosial og helsepsykologi. Metoden skiller seg ut fra Duquesne-skolen gjennom at den er mer fortolkende og søker å skape psykologiske teorier og forholder seg til tradisjonelle teorier. IPA søker ikke bare etter informantenes konkrete beskrivelser og opplevelser, men også etter deres meninger, holdninger og generelle refleksjoner over tema man snakker om. Målet er å få informanten til å beskrive så

detaljert så mulig om sine opplevelser for gjennom det å gi forskeren tilgang til informantens livsverden. Det betyr at gjennom å søke etter meninger åpner metoden for å reflektere over informantenes utsagn, men med et diskursivt blikk (Langdridge 2006).

5.2.1 IPA trinn for trinn

Metoden er trinnvis og forskeren starter med å jobbe nedenfra og oppover. Forskeren starter med å samle enkeltutsagn for så å arbeide seg oppover til et høyere abstraksjonsnivå. For å holde orden på de ulike utsagnene er det funksjonelt å utarbeide tabeller, noe jeg kommer tilbake til.

Jeg velger her å presentere trinnene i en IPA analyse:

Det første en forsker gjør er å lese transkriberingen grundig for hver informant, kalt *lesing med blikk for det overordnede meningsinnholdet*.

Neste trinn handler om å se etter sammenhenger i det informantene har formidlet. Dette kalles *identifisering av temaer*. Her leter man etter meningsstrukturen i materialet

Trinn tre handler om å få en *struktur på temaene*, og det gjøres ved å samle temaene i klynger.

Det som her gjøres er at forsker klipper opp de ulike utsagnene og samler den inn i overordnede temaer som er beskrivende for hva den klynger representerer.

Trinn fire handler så om å *lage en oppsummering tabell* for de temaer som forsker har valgt ut og som kan gi svar på problemstillingen. I dette trinnet er det viktig at forsker ikke fjerner seg fra de opprinnelige utsagnene. Problemstillingen er retningsgivende i dette arbeidet.

Trinn fem handler om å lage en oppsummeringstabell med overordede kategorier og tilhørende temaer for hver kategori (Langdridge 2006: 279).

Jeg går nå over til å beskrive den konkrete forskningsprosessen

5.3 Valg av informanter

Kvalitativ forskning stiller ikke krav til et representativt utvalg, til denne undersøkelsen fikk jeg tre informanter. Jeg valgte å intervju ukjente foreldre, fordi jeg ønsket at foreldrene skulle dele sine fortellinger med meg som forsker og ikke med meg som deres koordinator. For å innhente informanter tok jeg kontakt med tilrettelegger for individuell plan i kommunen. Hun satte meg i kontakt med koordinatorene. Siden tema for undersøkelsen var foreldrenes opplevelse og erfaring av relasjonen til koordinatoren ble det viktig for meg å orientere koordinatorene om formålet med

studiet for å unngå unødige misforståelser. Koordinatorene tok den første henvendelsen til foreldrene. Deretter kontaktet jeg foreldrene og orienterte muntlig om studiens hensikt. I tillegg leverte jeg skriftlig informasjon via personlig overlevering (vedlegg nr 1). Jeg hadde også med en svarslipp de valgte å undertegne omgående (vedlegg nr 2).

I tillegg informerte jeg om at de når som helst kunne trekke seg fra undersøkelsen hvor de også undertegnet et informert samtykke (vedlegg nr 3).

Å innhente kvalitative data gjennom å intervju informanter krever tillatelse fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste «NSD» .

Jeg startet derfor tidlig i arbeidet med å få godkjent prosjektet hos NSD. Deretter innhentet jeg et informert samtykke hos foreldrene og delte ut et informasjonsskriv vedrørende muligheten om å trekke seg fra prosjektet hvis ønskelig. Som NSD krever er dataene oppbevart etter retningslinjer om personopplysningloven §31 (Vedlegg nr 4).

Det vil si at det empiriske materialet skal være innelåst når det ikke er i bruk. I forhold til det skriftlige materiale er det lagret på min bærbare PC, og den er det bare jeg som har tilgang til. For å sikre anonymitet, fikk alle intervjuobjektene fiktive navn. Jeg ble inspirert av kaffe, og har gitt dem navn som Friele, Cirkel og Ali. På denne måten er det umulig å koble det fiktive navnet til person. Alle blir også omtalt som hun, slik at det ikke er mulig å bruke kjønn som identifikator. Dette valget kunne jeg gjøre fordi kjønn ikke hadde betydning for undersøkelsen.

5.4 Intervjuguiden – utforming og refleksjon

Jeg valgte å utarbeide en intervjuguide etter retningslinjer i IPA , med overordende temaer og underspørsmål (Langdrige 2006). På bakgrunn av at jeg selv er koordinator ble det viktig å utforme spørsmål som konsentrerte seg om foreldrenes opplevelse.

I følge Gerger og Gerger er det å beskrive relasjoner ved ord ikke enkelt (Gerger og Gerger 2006). Dette opplevde jeg allerede under utarbeidelsen av spørsmålene. Det ble utarbeidet mange spørsmålsalternativer før den endelige intervjuguiden var ferdig. Intervjuguiden ble inndelt i en kognitiv og en emosjonelle del (vedlegg nr 5).

Jeg valgte å gjennomføre et pilotintervju for å sjekke om intervjuguiden fungerte og ivaretok problemstillingen. Pilotintervjuet ble tatt opp på bånd og ble en nyttig forberedelse til rollen som

forsker. Langdrige viser til at pilotintervju gir forskeren mulighet for korrigering og forbedringer av intervjuguiden (Langdrige 2006), noe jeg opplevde i praksis.

5.5 Gjennomføring av intervju

Intervjuene ble gjennomførte over en periode på to måneder og varierte fra 30 min til 45 minutter. Min erfaring som samtalepartner er overførbart til forskerrollen, selv med manglende erfaring i å foreta undersøkelser. Kvale (2001) mener en forskersamtale er ledet av struktur med et avgrenset formål, og skiller seg i så måte ut fra daglige samtaler (Kvale 2001). Denne rollen var jeg påpasselig med å overholde. Langdrige poengterer at forskerintervju skal inneholde flere elementer av forståelse, bekreftelse og veien videre enn terapeutiske samtaler (Langdrige 2006). Under intervjuet kjente jeg på terapeutrollen men unnlot å ta den i bruk.

Kvale (2001) legger til grunn at den atmosfæren en forsker er i stand til å skape, under intervjusamtalen, kan påvirke hva informanten velger å dele (Kvale 2001). Hvordan min forskerposisjon ivaretok dette perspektivet er opp til informantene å bedømme. Informantene delte mange synspunkter rundt relasjonelle faktorer og det var både latter og alvor under intervjuet.

Et annet viktig aspekt i et forskerintervju handler om posisjoner. I forskerrollen vil det i følge Kvale alltid foreligge en ubalanse i maktposisjon (Kvale 2001). Det er tross alt forsker som legger premissene for innholdet i samtalen. I denne forskerposisjonen var jeg ekstra påpasselig og meget oppmerksom på oppfølgingsspørsmålene. Opptakene bekreftet at jeg korrigerte meg selv underveis i oppfølgingsspørsmålene.

5.6 Arbeidet med transkriberingen

Det ble foretatt umiddelbar transkribering etter hvert intervju. For å holde orden på materialet benyttet jeg bokstavkoder for hver informant og linjenummerering.

Transkriberingen ble tidkrevende fordi jeg valgte å lytte, stoppe, skrive for så å lytte igjen.

Kvale (2001) viser til at denne måten er med på å kvalitetssikre informantenes helhetlige formidling og eventuelle nyanseringer i deres uttalelser. En slik arbeidsmetode fungerer også som en validitetssjekk, og er samtidig god forberedelse til neste intervju (Kvale 2001).

I transkriberingen nedtegnet jeg utsagnene til informant og meg selv ordrett og linjevis. Dette ble

viktig slik at jeg unngikk å blande utsagnene og det ble oversiktlig når jeg senere plukket frem utsagn for analyse

5.7 Refleksjoner rundt analysearbeidet

Her presenteres analysen og hvordan jeg kom frem til de valgte kategoriene. Som nevnt følger IPA en trinnvis oppskrift hvor man ender opp med overordnede kategorier med gjengangere av temaer fra informantene (Langdridge 2007).

Analysearbeidet startet med koding av de transkriberte intervjuene som videre la grunnlag for en mer systematiske bearbeiding av materialet.

Når jeg ser tilbake minnes jeg vanskeligheten med å utforme intervjuguiden. Jeg gjorde meg mange etiske refleksjoner i forhold til de spørsmålene jeg skulle be foreldrene svare på.

Jeg var opptatt av at jeg ikke var ute etter om foreldrene opplevde koordinatoren som flink eller ikke. Det var heller ikke ønskelig for meg verken å få utlevert personlige forhold ved koordinatoren eller at foreldrene skulle oppleve det som om jeg ba dem komme med slike vurderinger.

Mitt mål var å belyse relasjonen og utforme spørsmål som kunne fokusere på det relasjonelle i møtet mellom foreldre og koordinator. Jeg opplevde at informantene delte sine erfaringer og opplevelser og at de besvarte intervjuguiden på en slik måte at problemstillingen ble belyst.

Intervjuguiden var formet av min forforståelse og er i så måte systematisk med på å forme samtalen.

Prosessen med kategoriene var nyttig forberedelse til å trenge lenger ned i informantenes uttalelser.

Fallgruven i analysearbeidet kan være å gå fort fram og bli ivrig slik at man ikke ser små detaljer.

Wideberg viser til betydningen av denne klargjøringen kombinert med redegjørelse for egen forforståelse (Wideberg 2005).

I starten av analysearbeidet ble jeg forstyrret av egen forforståelse. Det medførte lite åpenhet mot empirien da jeg ønske å gjøre noen funn. Denne erkjennelsen ble et viktig bidrag i den videre analyseprosessen og var med på å holde fokuset på informantenes stemme.

Det første jeg valgte i den systematiske analyseprosessen var å lytte til opptakene for å få med informantenes toneleie og eventuelt andre emosjonelle uttrykk som vanskelig lar seg identifisere i det skriftlige materiale. Videre ble det notert nøkkelutsagn og egne refleksjoner i et tredelt skjema.

På venstre side noterte jeg spørsmålene, i midten informantens uttalelser og på høyre side mine tolkninger for mulige fellesnevner for de uttalelsene informantene kom med. Det ble utarbeidet likelydene tabeller for hver informant, for så å samle materiale til et overveldende dokument.

Det å samle alt i ett dokument opplevde jeg som meget hjelpsomt i analysearbeidet. Her kunne jeg fritt stille spørsmål til informantenes uttalelser og mulig « løfte opp» uttalelsene til et høyere bevissthetsnivå og knytte dem opp til teori rundt de temaer som utkrystalliserte seg. I dette arbeidet ble det nødvendig hele tiden å gå tilbake til opprinnelsesteksten for å sikre at jeg ikke ble fristet til å tolke.

I en studie hvor IPA er analyseverktøyet vektlegges nødvendigvis ikke intervjuers spørsmål i vesentlig grad (Langdridge 2007), men for min del gav spørsmålene en oversiktig over hvordan jeg organiserte analysen.

For å samle informantenes meningsenheter videre til kategorier klippet jeg opp de ulike utsagnene fra hver informant og samlet dem i klynger. I denne prosessen pågikk det hele tiden en indre dialog med fokus på om det jeg tolket var informantenes meninger eller skygger av min egen forforståelse. I forhold til dette arbeidet reflekterte jeg flere ganger over filosofen Hans-Georg Gadammers påstand som hevder at forforståelse eller det han kaller fordom er viktig som et ledd i å bryne oss til en ny kunnskap (Vetlesen og Stanicke E. 1999).

De kategoriene jeg valgte er basert på informantenes uttalelser og mine tolkninger herunder min forforståelse. For å samle informantens uttalelser til klynger, benyttet jeg en stor plakatt og limte på de utsagnene jeg tolket handlet om det kategorien skulle beskrive

Jeg valgte så en firedelt tabell over alle informantene. På venstre side spørsmålene, de midtre informantenes svar og refleksjoner, til høyre temaer med tilhørende teori. Jeg valgte og forfattet en fortelling for hver av informantene for å få bedre oversikt over deres livsverden. Bevisstheten om å være tro mot de opprinnelige uttalelsene var hele tiden ved min side og en nødvendig påminnelse.

Med utgangspunkt i kommentarene i høyre marg begynte jeg å sortere kodene til mulige kategorier

som speilet det informantene formidlet. Denne prosessen var meget krevende og til tider frustrerende. Jeg ble stadig overveldet av hvor mye informasjon informantene delte rundt temaet relasjoner. Materialet gav muligheter til flere variabler og velge mellom. I denne fasen ble problemstillingen holdepunktet og styrende for hvilke av variablene som ble valgt.

Presentasjonen av resultatene i en IPA studie gjøres ofte ved å samle temaer som går igjen hos informantene (Langdridge 2007). Temaene ble samlet under utvalgte kategoriene og er ment å representere det informantene formidlet i henhold til problemstillingen og spørsmålene som var utgangspunktet for undersøkelsen.

Som forsker er jeg styrende i utvelgelsesprosessen av hvilke kategorier som jeg tolker gir svar på problemstillingen. Under dette arbeidet støttet jeg meg til Kvaless synspunkter vedrørende åpenhet om forskningsprosessen som en type validitet for undersøkelsen (Kvale 2002).

5.8 Valg av kategorier

Informantene snakker om mange erfaringer og opplevelser knyttet opp til relasjonen mellom dem og koordinator. Når analysearbeidet var ferdig kan jeg frem til tre kategorier som jeg tolket gjenspeilet det informantene formidlet meg.

De kategoriene jeg endte opp med da analysen var ferdig var, «det usynlige mellom oss», «anerkjennelse og gjensidighet» og «uinnfridde forventninger».

I kapittel 6 vil jeg omtale og diskutere disse kategorier nærmere.

6.0 Analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere resultatene av analysen. Utgangspunktet for studien var min nysgjerrighet på hva som skjer mellom oss mennesker når vi samhandler og er i en relasjon. Problemstillingen handler om foreldres opplevelser og erfaringer i samhandling med koordinator.

Frem til nå har jeg omtalt ulike sider ved studien herunder min forståelse og tolkninger i forhold til, teori, tidligere forskerarbeid, vitenskapelig forankring, forskningsmetode og analysemetode.

Det som her blir drøftet vil være påvirket av min tolkning og analysert med bakgrunn i min forforståelse. Andre forskere kunne ha kommet frem til et annet resultat avhengig av deres posisjon, forforståelse og fokus. Selv om jeg gjennom forforståelsen og utforming av spørsmålene la føringer for samtalen med foreldrene, vil jeg si informantene snakket seg frem til egne synspunkter om relasjonen.

Utvalget er ikke representativt til det er undersøkelsen for liten, men det kan si noe om fenomenet relasjon. Det jeg har gjort er å tolke foreldrenes opplevelser og erfaringer som ble iscenesatt og kom til syne gjennom vår dialog (Anderson 2003). Som nevnt tidligere valgte jeg å gi informantene kaffe- navnene Frile, Ali og Cirkel av hensyn til anonymitet.

Jeg har valgt å presentere analysen som en vekselvirkende «dialog» mellom teori, empiri og min forståelse/analyse. Først presenteres kategorien «*det usynlige mellom oss*», så jeg går videre til «*anerkjennelse og gjensidighet*», og «*uinnfridde forventninger*».

I en IPA studie kan forskeren drøfte informantenes uttalelser i et diskursivt perspektiv, det valgte jeg å gjøre med et av informantenes uttrykk. I undersøkelsen ble foreldrene også spurt om de opplevde individuell plan som et nyttig verktøy for barnet deres. Deres synspunkter vil bli omtalt i delkapitel 6.6.

6.1 Kategorien - Det mellom oss

Denne kategorien kom jeg frem til ut fra hva informantene svarte på spørsmålet om hva de la i begrepet relasjon. Det betyr at denne kategorien ikke handler om deres forhold til koordinator, men om hva de generelt tenkte om begrepet relasjon.

Kategorien «*det mellom oss*» tolket jeg gjenspeilet det informantene formidlet når de benevnte relasjon som både «*tråder og kjemi*» og «*mellommenneskelige forhold*».

Gjennomgående i denne kategorien valgte jeg å benytte informantenes uttrykk som overskrifter.

6.1.1 Det handler om tråder og kjemi

Når Frile beskrev en relasjon brukte hun uttrykket *kjemi*, Ali brukte «*sånn tråder*». Til forskjell fra Cirkel som var tydelig på at en relasjon handler om «*mellommenneskelige forhold*», *hun* mente det var noe vi var en del av «*hele tiden hvor enn vi beveget oss*». I følge Bateson er enkeltindividets beskrivelser deres konstruksjoner som ikke kan bestrides men snarere kommer til uttrykk gjennom den måten individets selv beskriver opplevelsen (Ulleberg 2004, Watzlawick et al 1967 og Ølgård 1999).

Her ser vi Ali og Frile velger å beskrive relasjonen gjennom metaforer². Mens Cirkel er tydelig på hva en relasjon betyr for henne. Ved å trekke på det Bateson her mener kan det være at Frile og Ali beskriver relasjonen gjennom metafor, fordi de formidlet at det var vanskelig å sette ord på en relasjon. Samtidig tolker jeg at deres uttalelser vitner om en forståelse om relasjon som foregår mellom personene og ikke en egenskap ved individet. Det fører meg videre til det Gergen og Gergen er opptatt av, nemlig at vi mennesker har færre ord som beskriver en relasjon, enn beskrivelser av opplevelser (Gergen og Gergen 2009). I dette tilfelle er deres metafor et uttrykk for hvordan de beskrev en relasjon og det velger jeg å reflektere litt over.

6.1.2 En relasjon - enten fungerer det, eller så fungerer det ikke

I sine beskrivelser av relasjonen snakket Frile om hvordan hun fysisk opplevde en relasjon.

² Metafor: I følge Lakoff og Johnson (2003) «er hverdagslivet gjennomsyret av metaforer. Vårt alminnelige begrepssystem, som vi tenker og handler ut fra, er grunnleggende metaforisk» (Lakoff og Johnson 2003:7).

Ved siden av å bruke metaforen *kjemi* på et mellommenneskelig fenomen, beskriver hun «*kjenner det på seg*» og hun uttalte, «*enten fungerer det, eller så fungerer det ikke, det kommer ann på kjemien mellom oss*»

Schybbie (2006) viser til tidligere erfaringer gjennom trygge omsorgspersoner som grunnlagsfaktor for hvordan vi møter nye relasjoner senere i livet. Bateson er opptatt av at vi når vi kommuniserer med hverandre formidler vi også vårt forhold til hverandre (Schybbie 2006, Ølgård 1999).

For å ta utgangspunkt i Schibbys tanker om tidligere erfaringer, og tolke dette i forhold til Frieles utsagn, kan det være at Frieles usagn «*kjenner det på seg*» refererer til en gjenkjennelse av følelser som oppstår i en relasjon. Kanskje er det, hun beskriver i dette utsagnet, noe hun *kjenner* ut fra tidligere erfaringer.

Ved å se dette utsagnet fra et sirkulært perspektiv som Bateson representerer, vil det være slik at Frile i kommunikasjonen til en annen formidler noe om deres forhold, dette fanges opp av den andre. Det den andre fornemmer vil være det Frile får tilbake og er det hun kaller å *kjenne det på seg*. Hvis det å «*kjenne det på seg*» kan det ha å gjøre med hva som foregår i relasjon mellom Frile og den andre vil det dette uttrykket være innenfor Andersons tanker om at vi skaper hverandre i dialogen (Anderson 2003).

Det vil bety at det Frile bringer inn i relasjonen vil påvirke den andre og bidra til hvordan den personen responderer tilbake. Det kan være Frile via sitt kroppsspråk formidler deres forhold og at det er det den andre oppfatter. I denne sirkulære forståelsen vil det Frile formidler påvirke responsen hun får tilbake, og det vil da være det Frile uttrykker «å *kjenne det på seg*». Bateson var inne på at vi kommuniserer både gjennom det analoge og det digitale språket når vi er i en relasjon. (Anderson 2003, Schybbie 2009 og Ulleberg 2004). I kommunikasjon med hverandre tenker jeg vi formidler mye av det vi ønsker å si gjennom vårt analoge språk eller kroppsspråk.

Og slik jeg ser det vil min holding og det jeg bringer inn i relasjonen påvirke hva jeg får tilbake. Jeg tenker at det av og til kan bli kommunisert ubevisst også i denne relasjonen, men slik jeg oppfatter Bateson er han opptatt av det synlige.

Det Frile beskriver kan ses i sammenheng med det Schybbie snakker om som handler om det *relasjonelle ubevisste*. Det vil bety at for Frile vil det «å *kjenne det på seg*» vise til opplevelser fra

tidligere relasjonelle forhold. Og som ubevisst inntreffer i en situasjon som er likelydende den opplevelsen Frile har fra tidligere. Denne måten å forstå en relasjonell handling på ses i sammenheng med individets væremåte, oppvekst og de erfaringer individet lagret. Og som ubevisst kan komme til uttrykk i andre situasjoner som *trigger* denne opplevelsen (Shybbie 2009).

Frile var opptatt av hvordan en relasjon *kjennes*, slik jeg oppfattet Ali var hun ikke så opptatt av det. Her kan det være min forforståelse hindret meg i å fange opp det Ali formidlet. Jeg ble opptatt av at hun syntet det var så vrient å beskrive en relasjon, og jeg husker jeg tenkte på om jeg påførte henne noe ubehag ved å spørre henne om å beskrive en relasjon De undringene løftet jeg ikke opp og det ble heller ikke nødvendig, fordi hun fortalte «*jeg har jo et bilde inne hodet mitt på hva en relasjon er, men å forklare det med ord er vrient*».

Ved å trekke inn Scybbies (2009) tanker om at vi lærer av våre erfaringer, kan det hende Ali ikke er vant med å sette ord på de følelser som oppstår i relasjonen, og de er det jo ikke så rart hun opplever det vanskelig. Samtidig kan der være det Gergen og Gergen (2005), mener at vi mennesker ha færre ord på å beskrive en relasjon i forhold til å beskrive opplevelser og erfaringer.

På en annen side kan de være hun opplevde det vanskelig å forklare og ble usikker på om jeg ville forstå hva hun mente, og at hun derfor valgte å benytte metaforen «*sånne tråder*». Ut fra mitt spørsmål tolker jeg at hun forsøkte å beskrive en forbindelse mellom to personer i uttrykket «*sånne tråder*».

I følge Bateson mener han det nærmeste vi kommer den andres virkelighet er gjennom ordene som blir fortalt (Gergen og Gergen 2005, Schybbie 2009, Ulleberg 2004 og Ølgård 1991).

Dette betyr at for Ali vil «*sånne tråder*» være forenlig med slik hun opplever en relasjon.

Slik jeg tenker, vil en tråd kunne være et bindeledd mellom to personer og gi en følelse av at man har noe sammen. Cirkel hadde klare meninger om hva hun la i begrepet relasjon, derfor velger jeg å omtale hennes synspunkter i neste delkapittel.

6.1.3 Vi er jo i en relasjon hele tiden

Cirkel var helt tydelig på hva hun la i begrepet relasjon, og hun uttalte

«*Vi er jo i relasjon hele tiden, hvordan mennesker snakker og forholder seg til hverandre...*

og fortsatte;

uansett hvor man går og gjør, så er man jo i en menneskelig relasjon – bare man går til butikken å handler så er man i relasjon eller på jobben, eller nå eller bare hjemme med eget barn og våre ektefeller ... og man har jo både gode og mindre bra relasjoner, kommer an på om hvor godt man kommer overens med mennesker»...

Cirkels beskrivelse av en relasjon kan minne om det Bateson mener når han sier det er umulig for menneskene og ikke kommunisere med hverandre. Eksempelvis når hun viser til at vi hele tiden er i relasjonelle kontekster (Ulleberg 2004).

I det hun hentyder at vi er i relasjon uansett hvor vi beveger oss.

Cirkel åpner med å konkretisere at en relasjon handler om kommunikasjon i det hun henviser til hvordan mennesker snakker sammen, og slik jeg tolker hennes verden mener hun vi er i mange ulike relasjoner i løpet av en dag. Jeg har tidligere vært inne på Scybbie og hennes tanker om individets subjektive refleksjoner. Det er mulig Cirkel gjennom sine subjektive opplevelser har gjort noen erfaringer rundt relasjonelle forhold som fører til refleksjonen «*hvor godt man kommer overens med mennesker*».

Det foreligger flere forfattere som omtaler menneskets evne til refleksjon, og her velger jeg å trekke på det Bent Karlson skriver i boken «mangfold i faglig veiledning av Teslo».

Her skriver han;

«En refleksjon betyr avspeiling. Refleksjon dreier seg om en spesifikk menneskelig egenskap hvor en evner å forhold seg til både seg selv og til den andre. Refleksjon dreier seg om å stå utenfor seg selv, til å observere seg selv og betrakte seg selv i møtet med den andre» (Teslo 2006 : 178).

Det Karlson her referer til bringer meg over på det samme som Diltey er opptatt av; nemlig at vi mennesker er tenkende vesener og kan se både seg selv og den andre i samhandlingen og det er det jeg tolker Cirkel her gjør (Vetlesen og Stanicke 1999). Cirkels subjektive erfaringer omkring relasjoner vil være hennes forståelse, samtidig vil måten hun omtaler en relasjon på være et resultat av det hun har reflektert seg frem til gjennom egne opplevelser. Det betyr at måten hun omtaler en relasjon på tilhører henne og ikke den andre hun er i relasjon med. Her velger jeg å lene meg på Anderson og hennes tanker om individets virkeligheter,

I følge Anderson

«er virkeligheten, herunder våre erfaringer, våres beskrivelser og våres måter å forklare virkeligheten på, et produkt av en sosial dialog, inklusiv utveksling og interaksjon, og representerer en kontakt mellom mennesker» (Anderson 2003:253).

Tidligere har jeg vært inne på hvordan vi mennesker konstruerer våre virkeligheter. Slik jeg tolker uttrykket *kommer overens med mennesker*, viser til hennes konstruksjon som hun har ervervet gjennom erfaring. Samtidig vil hennes konstruksjon eller virkelighet være i bevegelse fordi hun samhandler med mennesker og gjør seg nye erfaringer av det å *komme over ens*. Denne nye erfaringen må hun organisere i den allerede etablerte konstruksjon og det tenker jeg vil generere nye tanker. Denne sirkulære forståelsen kan være det Cirkel her henviser til gjennom uttrykket *komme over ens*. Skau mener mennesket i kraft av å reflektere over egnene handlinger, kan forandre seg selv og sin væremåte ovenfor den andre om vi ønsker det (Skau 2005). Selv om Cirkel ikke tenker på å forandre sin væremåte, tenker jeg hun gjennom å få nye erfaringer vil være i stand til å se en relasjon fra flere perspektiv.

Senere i de øvrige kategoriene kommer jeg tilbake til Cirkel, Frile og Alis opplevelser og erfaringer om sine relasjonelle forhold til koordinatoren, før jeg går i gang med det tar jeg en liten oppsummering

6.1.4 Oppsummering av kategorien – det mellom oss

Slik jeg tolker disse funnene viser det seg at en relasjon tilhører individets subjektive verden.

Samtidig pekte to av informantene på at de opplevde det vanskelig å forklare hva de la i ordet relasjon, det kan som nevnt ha sammenheng med det Gerger og Gerger påpeker om at vi mennesker har færre ord som beskriver en relasjon enn å formidle vår opplevelser (Gerger og Gerger 2005).

På den annen side viste det seg at Cirkel opplevde greit å formidle hva hun la i en relasjon, og dette kan ses i sammenheng med at hun har reflektert mye over ulike relasjonelle opplevelser. Dette vil jeg si noe mer om i de neste kategoriene. Før jeg går videre til dem velger jeg å drøfter uttrykket kjemi med et diskursivt blikk.

6.2 Det mellom oss med et diskursivt blikk

Selv om denne oppgaven ikke handler om en bestemt måte å forstå verden på (Jørgensen og Phillips 1999), vil det som nevnt være mulig i et IPA studie å se på det informantene forteller med et

diskursivt blikk. Her har jeg valgt å ta utgangspunkt i Friles metafor kjemi i forhold til relasjon. Slik jeg oppfatter ordet kjemi er det et folkelig uttrykk for hvordan vi opplever et forholdet til en annet menneske, og det snakkes om både god og dårlig kjemi.

Jeg velger å ta inn Davis og Harre syn på diskurs hentet fra Øftsli (2010). Her omtales diskurs som «hvem vi er - avhenger av de omstendigheter vi befinner oss i» (Øftsli 2010: 18).

Om uttrykket kjemi bruker Frile god eller mindre bra i når hun omtaler kjemi som metafor for relasjon. Friles beskrivelse av kjemi vil kunne være i endring avheng av hvilke omstendigheter hun befinner seg, og relatert til hvordan hun og koordinatoren skaper hverandre i dialogen (Anderson 2003). Det som skjer i deres samspill vil være avgjørende for hva Frile videre legger i uttrykket kjemi

I en situasjon der Frile opplever å bli lyttet til av koordinatoren vil hun i ettertid kunne uttale at de har god kjemi. Derimot hvis hun opplever å ikke bli forstått eller oppfatter at koordinatoren ikke er interessert i det hun formidler, vil hun kunne uttrykke at de har en dårlig kjemi. Det betyr at for Frile kan uttrykket kjemi variere avhengig av hvilke opplevelser hun sitter igjen med og vil være i tråd med «hvem vi er - avhenger av de omstendigheter vi befinner oss i» (Øftsli 2010: 18).

Her ser vi at Friles varierende opplevelser vil kunne påvirke hvordan hun bruker uttrykket kjemi som beskrivelse for hvordan hun opplever relasjonen til koordinatoren.

Som nevnt innebærer en IPA analyse å jobbe seg nedover og oppover for å analysere seg frem til meningsbærende kategorier fra informantenes uttalelser. Videre vil jeg drøfte kategoriene **motpoler** «anerkjennelse og gjensidighet» og «uinnfridde forventninger» Begge disse kategoriene har jeg tolket med frem ut fra spørsmålene, hvordan du opplever relasjonen i forhold til koordinatoren, og kan du komme på noe som beskriver dine opplevelser.

6.3 Kategorien anerkjennelse og gjensidighet

Denne kategorien kom jeg frem til på bakgrunn av det informantene på bakgrunn av spørsmålet de fikk under intervjuet. Det ble de spurt om å fortelle hvordan det opplevde sin relasjon til koordinatoren og om de kunne dele noen opplevelser og erfaringer om den. Det de formidlet handler

om trygghet, tillit, bli sett, respekt, åpenhet, likeverd, fellesskap og tilgjengelighet. Disse funnene tolket jeg handlet om anerkjennelse og gjensidighet. I tråd Schibbye opplevde jeg at gjensidighet og anerkjennelse viser til hverandres forutsetninger, så mine funn vil bli presentert gjennom en slik forforståelsen (Schibbye 2009). Videre velger jeg å drøfte denne kategori opp mot den utvalgte teori. For å presentere funnene oversiktlig, har jeg valgt å dele i underkapitler med, informantenes uttalelser som overskrifter.

6.3.1 Tillit og trygghet - verdien av å ha noen der

Gjennomgående formidlet informantene betydningen av å kunne kontakte koordinatoren.

De hadde ulike erfaringer og opplevelser i forhold til tillit og trygghet. Når de henviste til trygghet, handlet det både om hvordan de oppfattet samhandlingen og konkrete handlinger i forhold til møtevirksomhet og produksjon av individuelle plan, samt kompetanse om barnets hjelpebehov. Det var varierende funn i forhold til tillit, det vil denne presentasjonen si noe om.

For Frile var opplevelsen av å «*ikke være alene*» betydningsfull. Her henviste hun til hvor trygt det var å vite at de som foreldre kunne ta en telefon når som helst til koordinator. Av og til var det slik at koordinatoren tok kontakt med dem, det tolket Frile som et uttrykk for å bry seg om. En annen faktor hun beskrev var muligheten til å ta kontakt når det var behov. Det å oppleve tilgjengelighet fra koordinator beskriver her Frile som en trygghetskapende faktor i relasjon og i samsvar med Skaus tanker om relasjonelle faktorer hvor hun viser til verdien av at det er samsvar mellom trygghet og tillitt i kommunikasjonen Skau (2005:93). Samtidig tenker jeg det Frile snakker om er i innenfor Dilhtey's tanker om opplevelser i forhold til en visshet om realitet. Frile formidler hun når som helst kan ta kontakt med koordinator og opplever at koordinator tar seg tid til en prat.

Her har Frile noen erfaringer som gjør at hun opplever relasjonen til koordinator som trygg. I hennes subjektive verden har hun etablert en konstruksjon om trygg tilhørighet til koordinator gjennom at koordinator er tilgjengelig. For å kunne opprettholde denne konstruksjonen vil hun være avheng av repetisjoner som gjør hun får likelydende erfaringer når hun tar kontakt med koordinator eller koordinator med henne.

Dette fører meg videre til språket betydning i forhold til hvilken måte Frile og koordinator utveksler sine meninger på og hvordan de gjensidig speiler hverandre, dette bidrar til at Friles opplever trygghet i relasjonen.

I følge Anderson er,

«språkets betydninger, det vil si de betydninger vi tillegger ting, begivenheter og andre mennesker i våres liv og oss selv oppnås via det språk vi mennesker taler i bred forstand: gjennom sosial dialog, utveksling og interaksjon som vi konstruerer sosialt» (Anderson 2003:71).

Det Anderson her poengterer velger jeg å tolke skjer med Frile når hun er i samhandling med koordinator. Opplevelsen av trygghet og tillit som Frile her beskriver tenker jeg har å gjøre med de gjentatte erfaringene hun konstruerer gjennom dialogen med koordinator. Når koordinator gjør seg selv tilgjengelig for Frile, vil det være en begivenhet som jeg her tolker bidrar til en opplevelse av en trygg relasjon for Frile. På den annen side kan Frile få en opplevelse av gjensidighet gjennom at koordinator tar kontakt med dem som foreldre, noe som jeg tenker kan være med på å styrke deres relasjon. En annen faktor Frile var opptatt av var koordinators engasjement som hun beskrev som imponerende. Friles tillit tolker jeg også kan ha sammenheng med at koordinator var engasjert med arbeidet rundt den individuelle planen.

Ali omtaler trygghet til koordinatorene gjennom flere forhold. Hun mente det hadde å gjøre med deres bekjentskap over tid, deres forhold var preget av åpenhet og ærlighet med mulighet for gjensidig meningsutveksling, dette uttalte hun gjennom å si «*Det er så trykt å vite at jeg kan si det jeg vil si og at ikke vi blir sure på hverandre*». Her er hun inne på det Anderson peker på i forhold til språket som redskap for å utveksle meninger. Ali peker her på flere forhold som tid, åpenhet og ærlighet. Hun viser til ærlighet og åpenhet som viktige momenter samtidig som hun setter det inn i en *tidsramme*. Ut fra dette tolker jeg at *tid* eller varighet må ses i sammenheng med noe mer for at det skal oppleves som en relasjonell faktor. Slik jeg tolker Ali er både tid, åpenhet og ærlighet faktorer som griper inn i hverandre og påvirker relasjonen til koordinator.

Tidligere var jeg inne på Ali og hennes beskrivelse av en relasjon som *såne tråder*, i betydningen av at det er noen som skjer mellom personer. Under intervjuet oppfattet jeg Ali som en hyggelig, rolig og tiltalende kvinne. Det kan være hun har et avgrenset forhold til seg selv, og gjennom det ser egen væremåte i møte med koordinatoren (Shybbie 2009). Hennes fremtreden ovenfor andre mennesker kan oppfattes som rolig, og slik jeg tenker vil hennes måte å være på påvirke hvordan hun bli møtt tilbake av sin koordinator. Anderson viser til hvordan vi mennesker organiserer våre

omgivelser gjennom vår væremåte ovenfor hverandre. Ut fra dette kan de funn som her foreligger ses i sammenheng med Alis opptreden ovenfor koordinator. Måten hun inviterer seg inn i samtalen på vil påvirke koordinators væremåte tilbake (Anderson 2003).

«En relasjon mellom selvet og andre og de måter som menneskene spontant koordinerer sine daglige felles aktivitet på har å gjøre med hvordan det snakkes og lyttes og hvordan man er innbyrdes i stand til å skape og opprettholde rammen for en relasjon» (Anderson 2003: 72).

Frile var ikke like opptatt av varigheten på bekjentskapet, for henne var forsikringen om at det var noen der som kunne bistå dem som foreldre det viktigste. Det kan bety at for Frile er hva som skjer i en samhandling av mer verdi enn hvor lenge bekjentskapet har vart.

Derimot delte hun synet med Ali i nødvendigheten av å ha en god dialog og hun uttalte, «*at koordinator er åpen og at vi er åpne – sånn at vi bare kan henvende oss til vedkommende*». Dette sier noen om at i en relasjon viser både Frile og Ali til at åpenhet og ærlighet er viktige byggesteiner i en relasjon.

Det å skapes en åpen situasjon tenker jeg kan gjøres gjennom å stille spørsmål som «*hvordan går det for tiden*». I samtaler med foreldre, som koordinator, innleder jeg med om det er noe foreldrene ønsker å ta opp før vi begynner på individuell plan dokumentet. Det å invitere den andre inn i samtalen på en slik måte oppfatter jeg vil være innenfor det Frile og Ali her omtaler de opplever med koordinator og som jeg tolker er med å gi en opplevelse av trygghet.

Cirkel derimot hadde andre opplevelser og erfaringer i forhold til tryggheten.

I likhet med Ali og Frile kunne hun også kontakte koordinator etter behov. Men i forhold til trygghet hadde hun andre oppfatninger. Hun beskrev det som trygt at koordinator var tilgjengelig, men hun formidlet det utrygt at koordinatoren ikke kjente barnet godt og at den individuelle planen ikke var aktiv.

Her tolker jeg Cirkel litt motstridende i det hun formidler både opplevelse av trygghet og utrygghet i forhold til sin koordinator. Cirkel snakket flere ganger om at hun opplevde å ha en koordinator som var «*litt der ute*» samtidig som hun ikke utførte det Cirkel forventet. Denne ambivalensen tolker jeg påvirket deres relasjon, og her kan det være flere forhold som ligger bak og det vil jeg nå

se litt nærmere på.

Dersom vi har et innbyrdes motstridene og uavklart forhold til noe eller noen, vil dette på en eller annen måte komme til uttrykk i vår kommunikasjon (Skau 2005:85). Dette Skau her påpeker mener jeg kan passe inn i det jeg skal omtale videre. Det viste seg at det var gjennomført lite arbeid med den individuelle planen. Siden det forelå liten aktivitet fra koordinatoren lurte jeg på om utryggheten kan ses i sammenheng med at Cirkel ikke anerkjenner det koordinatoren utfører. For i følge Hegel vil det være vanskelig å motta anerkjennelse fra den person man selv ikke anerkjenner (Schibbye 2009).

Kan dette funn ses i sammenheng med det Hegel her mener, og det Skau påpeker nemlig at Cirkels ambivalente forhold til trygghet fra koordinatoren har å gjøre med hvordan hun anerkjenner koordinatoren og at dette da kommer til uttrykk i hennes kommunikasjon til koordinatoren. Det jeg tenker er at det ikke er unaturlig at det kommer følelser som utrygghet i situasjoner hvor en forventer at *noe* skal skje også foregår det ingenting.

Hanssen og Røkenes (2006) viser til at betydningen av en relasjon må ses i sammenheng med hvordan klienter eller foreldre opplever å bli rommet av fra den person som skal bistå dem, og at det er viktig at fagpersonen utfører en aktivitet som står i forhold til den relasjonen (Hanssen og Røkenes 2006: 23).

I denne undersøkelsen får vi ikke innsikt i koordinatorens opplevelse av å utarbeide en individuell plan. På en annen side kan dette funn handle om hvordan koordinatoren håndterer prosessen med utarbeidelse av en individuell plan. Da vil det kunne ses i sammenheng med den presenterte forskning som omtaler behovet for forankring i ledelsesnivå både når det gjelder å ha tid til utarbeidelsen samt nødvendig opplæring. Sett at koordinatoren har et uavklart forhold til hvordan en individuell plan skal utarbeides, da vil dette kunne gjenspeile seg i kommunikasjonen til Cirkel og påvirke deres relasjon (Skau 2005).

Dette her er mine tolkninger basert på min forforståelse ut fra at jeg selv er koordinatoren. Det er ikke sikkert det fremtoner seg slik for koordinatoren i min undersøkelse.

Men jeg tolker Cirkels refleksjoner om at utrygghet har å gjøre med at arbeidet med den individuelle planen uteblir, derfor tar jeg det med her.

Det kan være disse motsetningsforholdene er med på opplevelsen av både trygg og utrygg relasjon til koordinator. Det vil i så fall bety at for Cirkel vil ikke tilgjengelighet alene generere opplevelsen av trygghet, fordi den henger sammen med om det foreligger noen progresjon i planen.

Under kategorien uinnfridde forventninger kommer jeg tilbake til hvordan Cirkel løser sine utfordringer.

I rapporten fra Helsedirektoratet (2008) kommer det fram at i tilfeller der koordinator « drar i trådene» oppleves det trygt for den personene det utarbeides en individuell plan for. Det å dra i trådene tolke jeg er i samsvar med det Frile og Ali formidlet og som de beskriver gir trygghet. Tilforskjell fra Cirkel som opplevde en utrygghet i og med at arbeidet med den individuelle plan ikke var i noen prosess.

I følge Frile uttrykte hun:

«for meg syns jeg det er veldig viktig – det atte en slepp å slite å dra i alle trådene selv, å prøve å slippe å koordinere dette selv da»

Dette funn sier noen om at trygghet kan hvile på flere forhold. Det Frile her viser til tolker jeg er med på å etablere en trygg opplevelse til koordinator. I de tilfeller der det er liten aktivitet i arbeidet med individuell plan kan det oppleves som trykt fordi man vet det er en fremdrift med planen. Skau (2005) viser til uttrykket *kongruent kommunikasjon*³, Som betyr at det må være samsvar mellom det som sies og det som utføres. Hun mener for å kommunisere godt trenger vi derfor å være oppmerksom på våre handlinger og væremåte, og på forholdet mellom den og våre ord (Skau 2005:95).

I Friles tilfelle tolker jeg hun opplever en helhet i tilgjengelighet og trygghet gjennom måten hun og koordinator påvirker hverandre i relasjonen. Men slik oppfatter jeg det ikke er for Cirkel, her tolker jeg det er lite samsvar i kommunikasjonen mellom henne og koordinator, og at dette kan påvirke deres relasjon. Kan det være noe av dette Cirkel opplever og som medfører denne ambivalente følelsen omkring trygghet?

³ Kongruent kommunikasjon: betyr at det er samsvar mellom våre følelser, ord og handlinger. Kongruent betyr ekte og entydig og ble særlig benyttet av psykologen Carl Rogers m.fl. Som et av tre grunnbegrepene i kommunikasjon og relasjonsarbeid (Skau 2003:89 om Rogers 1959, Rogers 1962, Rychlak 1973)

For egen del vil jeg si det kan komme en fornemmelse av utrygghet i situasjoner hvor det som sier ikke er i samsvar med den handlingen som utføres. Da undres jeg alltid på hvordan jeg skal tolke det budskapet som formidles. Jeg går nå videre i empirien og over til informantenes refleksjoner omkring tillit og trygghet.

6.3.2 Jeg får tillit når jeg det blir utført noe

Dette avsnittet omhandler hvordan foreldrene opplevde en koordinator med flere roller.

Det viste seg at koordinatorne hadde flere funksjoner i familien, som foreksempel andre tiltak i forhold til barnet.

Gjennomgående formidlet foreldrene det uproblematisk at koordinator hadde flere funksjoner.

Under intervjuet snakket vi om dette, fordi jeg var opptatt at vi holdt oss innenfor tema for problemstillingen, som tematiserer foreldrenes relasjonelle opplevelser og erfaringene til koordinator.

Både Ali og Frile opplevde det positivt at koordinator hadde flere funksjoner. Frile var opptatt av at da fikk de muligheten til å bli bedre kjent og Ali opplevde at det ble en større helhet i forhold til barnet deres.

Tilforskjell fra Cirkel, hun var av en helt annen oppfatning. For henne var det ikke tillitskapende å møte koordinator i andre sammenhenger. Hun formidlet det helt motsatte og begrunnet det med faglige kvalifikasjoner. Jeg undrer meg over hva dette kan handle om? Er det slik at Cirkels tanke om manglende tillit har å gjøre med koordinators fagkompetanse. Eller kan det ha sammenheng med liten aktivitet i utarbeidelsen av den individuelle planen (som tidligere omtalt). Er det slik at Cirkel er så skuffet over manglende aktivitet fra koordinatoren at dette medfører at det blir ubetydelig å møte koordinatoren i andre sammenhenger?

Ved å trekke på Batesons sirkulære forståelse vil den manglende tillitten være en konstruksjon Cirkel har skapt ut fra deres samhandling. Jeg lurer på om Cirkel overfører sin konstruksjon om relasjonen til koordinator til andre situasjoner.

Slik jeg ser dette vil det være mulig å påvirke Cirkels konstruksjon gjennom ny dialog mellom Cirkel og koordinator. Mot slutten av intervjuet formidlet Cirkel at vi bruker *«koordinator kanskje ikke på riktige måten»*. Dette utsagnet kan forstås ved hjelp av begrepet komplementær relasjon.

Koordinator er i en annen posisjon enn Cirkel og det er forventninger om at koordinator skal yte noe. Disse forventningene blir ikke innfridd, dette kan føre til at Cirkel heller ikke anerkjenner koordinatoren, og dette tenker jeg påvirker deres relasjon.

Det kan medføre at Cirkel blir usikker på hvor mye hun skal gå inn i «jobben» hun forventer at koordinator skal gjøre, og om hun skal «pushe» eller ikke. Samtidig er det mulig å se dette på en annen måte. Det kan være hun under intervjuet har sittet og tenkt på hva hun kunne gjøre for å endre situasjonen. Det er ikke umulig at jeg gjennom min forforståelse kan ha påvirket Cirkel, gjennom min undrende holding til det Cirkel formidlet. Ut fra det teoretiske perspektiv jeg lener meg på, vil jeg si det er mulig Cirkel har reflektert over sin relasjon til koordinator og at hun har fått utvidede tanker om sin mulighet til å påvirke deres relasjon. I følge Schibbye og Karlson er menneskets evne til selvrefleksjon med på å gjøre at individet kan endre egen væremåte (Schibbye 2009 og Teslo 2006).

Kanskje Cirkel har tenkt at om hun hadde opptrådt annerledes og vært mer pågående ovenfor koordinator, ville koordinator blitt mer aktiv og det ville ha påvirket deres relasjon. Slik jeg tolker dette, ville dette kunne ført til mer samsvar mellom det koordinator sa og gjorde – og dette kunne styret Cirkels tillit til koordinator.

Det kan være Cirkel har etablert sin egen forståelse av hvordan deres relasjon er og at hun sitter litt fastlåst i den. Det ville bety at denne fastlåsheten er et resultat av Cirkels tolkninger og ikke relasjonen mellom Cirkel og koordinatoren. Slik jeg tolker Cirkel, vil hun selv kunne påvirke egen konstruksjon om koordinatoren fordi hun uttaler «vi bruker henne kanskje ikke på riktig måte». Dette tolker jeg som en selvrefleksjon som har blitt til gjennom vår samtale den kan gi ny forståelse hos Cirkel.

I følge Anderson (2003) vil en samhandling mellom to mennesker gjennomgående gi næring til ny forståelse av det temaet det snakkes om (Anderson 2003).

Det vi her har sett at for både Frile og Ali var det uproblematisk at koordinator hadde flere funksjoner, de opplevde det som styrkende for relasjonen. I forhold til Cirkel opplevde hun det annerledes. Dette undrer jeg på om kan ha å gjøre med at hun er som Bateson kaller fastlåst i sin

konstruksjon ut fra at hennes forventinger ikke er blitt innfridd (Ølgård 1999). Videre går jeg nå over til funn ved empirien som overrasket meg. Cirkels motsetningsforhold i forhold til koordinator vil velger å komme tilbake til i kategorien uinnfridd forventninger.

6.2.3 Det er så godt å vite at det går ann

Ved flere anledninger har jeg vært innom funn i denne undersøkelsen som overrasket meg.

Det handler om betydningen av å kunne snakke om andre ting enn om barnet og den individuelle planen. Her velger jeg å utforske informantenes livsverden i forhold til det de formidlet.

Ali fremhevet verdien av å snakke om «utenomting». Frile var ikke så opptatt av det, og Cirkel nevnte ingenting i forhold til dette. Ali var opptatt av at hun og koordinator kunne utveksle erfaringer som hadde med andre oppgaver i livet enn det å ha barn med bistandsbehov. Dette syntes jeg er et interessant funn. Jeg har selv stusset over at foreldre har spurt meg om hva jeg skal gjøre i ferien eller hvordan jeg forbereder advent. Dette har jeg undret meg over og fundert på hva de vil bruke den informasjonen til og hvilken nytte har de av en den. Jeg er nok preget av ideen i fagfeltet om at man skal være profesjonell, i den forstand at man ikke skal være «privat». Men min erfaring er at i de tilfellene der jeg har valgt å dele noe fra det «private» med mine klienter, har jeg opplevd at de har utvider sine historier. For meg oppleves dette relasjonsskapende, fordi tilbakemeldingene fra klientene er positive. Men jeg tror ikke at det handler så mye om det private jeg deler, men *at* jeg deler. Slik jeg oppfatter det, gjør dette meg mer ufarlig, noe som bidrar til at relasjonen blir mer symmetrisk.

Når Ali beskriver hvordan hun opplever å kunne snakke med sin koordinator om hverdagslige hendelser prater hun i vei om hvordan hun og koordinator deler trivielle situasjoner.

Ali uttalte som følger

at vi kan snakke om det som er aktuelt der og da og som ikke har med barnet vårt å gjøre, det kan handle om hva man pakker i julekalenderen det som er at det ikke bare er den fagbiten liksom..... og jeg syntes det er hyggelig at jeg vet litt om koordinatoren og at vedkommende deler litt av sitt private med meg det opplever jeg godt at det går ann.

Det Ali her formidler om å snakke om *det som er aktuelt der og da* kan handle om flere forhold. Her tolker jeg at Ali snakker om innholdet i begrepet anerkjennelse. Det hun formidler i det å utveksle noen ord tenker jeg handler om å bli sett og lyttet til, og ikke minst bekreftet.

Frile var også inne på verdien av å bli sett gjennom at koordinator tok seg tid til en liten prat, men vektla ikke dette noe særlig. Slik jeg tolker informantenes opplevelse er dette i hovedsak styrkende for relasjonen.

Hva legger så Ali i det å kunne snakke om aktuelle ting som ikke har med barnet å gjøre?. Hva er det i det som er så viktig for henne?. Det kan handle om å bli bekreftet som et selvstendig individ, for videre forteller hun «*og at vedkommende deler litt av sitt private med meg ... det opplever godt at det går an*».

I følge Schibbye handler anerkjennelse også om å evnen til å sette seg inn i den andres subjektive opplevelse, og når vi gjør det er det med på å forstå mer av oss (Schybbie 2009). Kan det være noe av dette Ali opplever når hun snakker med koordinator om andre ting enn barnet? Er det slik at hun da opplever at ved siden av å være mor til et barn med bistandsbehov gjør hun de samme tingene som andre foreldre, og at hun får bekreftelse for dette gjennom samtalen med koordinator?.

Jeg har tidligere vært inne på filosofen Dilthey og hans syn på identitet. Han mener gjennom at vi både observerer og erkjenner hva som foregår i en samhandling er det med på å utvikle vår identitet (Vetlesen og Schanke 1999). Det er ikke meningen å drøfte Alis identitet, men det kan være styrkende for Ali å oppleve slike bekreftelser ut fra at de begge er foreldre til barn. For gjennom å dele private ting får Ali kjennskap til hvordan koordinator organiserer noen av sine private begivenheter. Det de utveksler av erfaringer, kan være med på å gi Ali en bekreftelse på identitet som mamma og kvinne ut over det å være mor til barn med bistandsbehov.

Det Ali og koordinatoren kommuniserer om er innenfor en ramme som ikke handler om barn med bistandsbehov og gjennom det tolker jeg konteksten blir tydelig for Ali, nemlig at det handler om to kvinner som utveksler jevnbyrdige erfaringer.

Ali uttalte noe om dette «*Vi skal kose oss, det er ikke bare diagnose og handikap det dreier seg om. Vi skal være en vanlig familie av og te. Jeg er jo mamma også*».

Anderson (2003) er opptatt av at gjennom samtaler skapes det nye muligheter (Anderson 2003).

Kan det være at Ali opplever nye muligheter og ser seg selv mer likeverdig gjennom deres utveksling, noe som kan medføre at Ali opplever å bli respektert og forstått.

Skau skriver (2005):

«Et møte med et annen menneske kan også kan også være et dyp meningsfull erfaring. Vi vet kanskje ikke helt hvorfor, men noe som betyr noe, skjer mellom oss....Et slikt møte kan være kort men det virker i oss lenge» 2005: 31).

Slik jeg tenker om det Skau her påpeker, blir vi mennesker stadig berørt i møter med hverandre, men det er først i etterkant vi kan reflektere over hva vi har opplevd i møtet og kan se tilbake det som skjedde som betydningsfylt. Det funn som her foreligger om koordinator som velger å dele fra sitt private oppfatter jeg har påvirkningskraft på deres relasjon. Undersøkelsen til Lamberts (1992) viser også til tilsvarende funn, her ble det fremhevet fra klienter verdien av at terapeuter delte hendelser fra sitt private liv. Jeg syntes det er meget spennende at min undersøkelse finner funn som har holdepunkter i tidligere undersøkelser.

6.3.4 Oppsummering

I denne kategorien har jeg vært innom flere forhold som informantene peker på har betydning for deres relasjon til koordinator.

Det handler om flere faktorer, og både trygghet og tillit. Det empirien sier noen om er at tillit og trygghet kan ses i sammenheng med tilgjengelighet til koordinator, og om det foreligger en arbeidsprosess rundt den individuelle planen. Gjør det ikke det, å oppleves ikke tryggheten som entydig og det kommer en opplevelse av både utrygghet og trygghet.

I min undersøkelse viste det seg at det at koordinator delte litt av sitt «private» med klienten var betydningsfullt, og jeg tolket dette dit hen av det virket inn på relasjonen.

For noen i fagfeltet er dette muligens et overraskende funn? Funn som åpenhet, ærlighet og konstruktiv utveksling av meninger var viktig relasjonsskapende faktorer for foreldrene.

6.4 Kategorien uinnfridde forventninger

Denne kategorien er valgt på bakgrunn av funn som handler om tilgjengelighet og forventninger,.

Det betyr at dette funn ikke kom på bakgrunn av noen spørsmål men som et resultat av min

forforståelse og dertil tolkninger av det empiriske materialet.

Begrepet «*uinnfridde forventinger*» er noe jeg tolket meg fram til på bakgrunn av det Cirkel snakket mye om at hun ikke benyttet koordinator på «*den rette måten*». Hva er det som gjør at Cirkel ikke benytter koordinatoren?, har det noe med hvordan deres relasjon har utviklet seg?

Disse spørsmålene vil danne utgangspunktet for den videre drøftingen, og her velger jeg å trekke på teori fra Honneths om anerkjennelse og krenkelse og noen elementer innenfor begrepet makt.

Skau (2007) mener er makt er tilstede i en samhandlingene mellom klient og terapeut gjennom at den ene part tilbyr noe den andre er i behov av (Skau 2007). Denne tanken mener jeg er overførbar til forholdet mellom foreldre og koordinator og vil i så måte være en del av min forforståelse når jeg drøfter funnene.

De funn som her belyses har å gjøre med hvordan foreldre organiserer seg når arbeidsprosessen med individuell plan uteblir. Ved å trenge inn i informantenes livsverden ble jeg imponert over deres evne til å finne kreative løsninger. Samtidig lurte jeg på om måten Cirkel organiserte seg på har å gjøre med at hun føler seg krenket og at det "stenger" for samarbeidet mellom koordinator og henne.

6.4.1 Bruker jeg koordinatoren på rette måten

Nå vil jeg å gripe fatt i mine refleksjoner omkring Cirkels uttalelse;

«*bruker kanskje ikke koordinator på den rette måten* ». Jeg velger å utforske hva jeg tenker om uttrykket "*på rette måten*". Kan det handle om en erkjennelse om at det fins andre måter hun kunne løse situasjonen(e) på?. I følge Lundby (1998) mener Bateson makt genererer til fastlåst forståelse av en situasjon (Lundby 1998).

Jeg velger å trekke på Batesons refleksjon omkring fastlåsthets gjennom at jeg oppfatter at Cirkel ikke ser sin situasjon som fastlåst siden hun sier; «*bruker ikke på rette måten*». Slik jeg tolker hennes situasjon blir hun på ingen måte sittende fast, hun gjør noe tilbake. Hun er handlekraftig og aktiviserer sentrale personer rundt barnet, derfor oppfatter jeg hennes aktivitet som passende innenfor Mathiesen tanker om motmakt. Mathiesen (1992) viser til det han kaller motmakt som i prinsippet handler om at individet gjør noe tilbake for å unngå å oppleve avmakt (Mathiesen 1992). For isteden for å bli grepet av å ikke gjøre noe blir Cirkel handlekraftig og hun sørger for at det blir

igangsatt koordinering på andre måter. I tillegg ringer hun koordinatoren.

Hun uttaler, slik jeg oppfatter det, noe oppgitt: «*det er på en måte vi som må oppdatere koordinator*». Denne oppgittheten tolker jeg som et uttrykk for motmakt. Den genererer handling, og slik jeg tolker henne, er det rettet mot tiltak for barnet.

Kanskje tenker hun at det å ta jevnlig kontakt med koordinator kan føre til at planarbeidet igangsettes. Men, det der ikke sikkert hun tenker i de baner. Jeg tolker hennes motmakt som et uttrykk for å ikke akseptere stillstand rundt barnet, og at hun derfor aktiviserer andre, som kan hjelpe henne med å koordinere tiltak,. Dette pågangsmotet blir aktivisert slik jeg ser det gjennom at koordinator utelater å koordinere og det påvirker deres relasjon.

I undersøkelsen foreligger det ikke funn hos Ali eller Frile som ligger innenfor samme behov for handlekraftighet som hos Cirkel. Både Ali og Frile var fornøyde med prosessen rundt planarbeidet. Ali mente det er viktig at foreldre er aktive pådrivere for barnet. Det samme bekreftet Frile gjennom uttalelsen, «*hadde ikke vi vært aktive som foreldre ville ikke barnet vært der det er i dag*». Jeg oppfatter ikke at verken Frile eller Ali har de samme utfordringene som Cirkel i forhold til koordinator.

Siden det er Cirkel som utøver handlekraftighet velger jeg å gripe fatt i hennes livsverden og utforske den gjennom noe fra Honneths teori om anerkjennelse og krenkelse.

Tidligere har jeg vært inne på anerkjennelse og belyst dette i forhold til det informantene har formidlet. Nå vil jeg se på anerkjennelse som motstykke til krenkelse. Honneth viser til at man ikke kan se anerkjennelse løsrevet fra krenkelse som han mener er anerkjennelsens motsetning (Pettersen og Simonsen 2010).

I utgangpunkter tenker jeg alle foreldre ønsker det beste for sine barn. I de tilfeller man får et barn med bistandsbehov, vil det innebære et meransvar i forhold til foreldreoppgaver. Jeg har erfart at foreldre blir sårbare i møte med hjelpeapparatet når det ikke fungerer. Foreldre kjenner sine barn, og min erfaring er at foreldre trenger bekreftelse på sin omsorgsoppgave og de utfordringene de står i til daglig.

For å gå tilbake til Cirkel vil jeg nå drøfte det hun uttaler opp mot Honneths tanker om anerkjennelse og krenkelse. For hvordan oppleves det for Cirkel å bli kontaktet av koordinator som

bare ringer for å høre hvordan det går? Slik jeg vurderer det blir hun *ikke sett*, og heller ikke anerkjent i forhold til jobben med å ha et barn med bistandsbehov. Det kan være slik at det å *ikke bli sett* kan medføre opplevelse av krenkelse og ikke anerkjennelse.

I følge (Pettersen og Simonsen 2010) skriver det om Honnets teori at;

«mangel på anerkjennelse er ikke bare fravær av anerkjennelse men på samme tid en alvorlig krenkelse, om holdinger og handlinger ikke bygger på innsikt og kunnskap om funksjonshemmingens erfaring og behov, kan konsekvensene bli krenkelse og ikke anerkjennelse »(Pettersen og Simonsen 2010: 22).

Kan det være at hun utelater å bruke koordinatoren fordi hun ikke opplever å få anerkjennelse på merarbeidet?. Når så koordinatoren ringer, kan det like gjerne medføre en opplevelse av krenkelse som anerkjennelse. For å sette meg selv inn i en slik situasjon ville jeg føle avstand til en person som var klar over min livssituasjon, men som bare tok noen telefoner i ny og ne og ikke gjorde noe aktivt for å hjelpe meg. Kan det være hun føler seg sveket av sin koordinatore?

Det er ikke sikkert Cirkel selv tenker på dette, men jeg lurte på om det som skjer mellom Cirkel og koordinatoren påvirker deres relasjon, og om dette er bakgrunnen for utsagnet «*vi bruker kanskje ikke koordinatoren på rette måten*».

Honneth setter krenkelse i sammenheng med kunnskap om funksjonshemmingen. Kan det at Cirkel tviler på koordinatorens kunnskap, være en faktor som virker inn på at hun selv ikke tar kontakt. Kan det være slik at siden hun er i tvil om koordinatorens kunnskap, opplever hun det krenkende å bli kontaktet? Siden koordinatoren ikke kjenner til barnets funksjonshemming og heller ikke koordinerer, tenker jeg det å ha et barn med bistandsbehov innebærer et betydelig merarbeid for Cirkel.

Er det slik at Cirkel ikke opplever en oppriktig anerkjennelse av koordinatorens vedrørende dette arbeidet, og at ut fra Honnets tanker, gir dette henne opplevelse av krenkelse og ikke anerkjennelse (Pettersen og Simonsen 2010).

Dette oppfatter jeg Cirkel sier noe om gjennom uttalelsen:

«koordinatoren kjenner ikke barnets beste - det vil jeg ikke si og på forrige ansvarsgruppemøte var vedkommende ikke der, vedkommende ringer oss en gang i blant for å høre hvordan det går - Og det er kanskje det eneste som på en måte alt er på plass og sånn da ...for jeg har en følelse at det er på en måte vi som må ringe»

Siden jeg ikke har intervjuet koordinatorene vil jeg ikke kunne ta dette perspektivet. For å samle opp de opplevelsene Cirkel formidler, gjør jeg meg noen tanker i forhold til Honneths teori. Det kan være at når koordinator ønsker å formidle anerkjennelse til Cirkel, så virker det helt motsatt på bakgrunn av at Cirkel ikke på samme måte anerkjenner koordinator og heller ikke opplever de tiltak som Cirkel hadde forventet utføres. Som nevnt i følge Hegel må individet selv anerkjenne den personen man får anerkjennelsen fra. Slik jeg tolker Cirkel, anerkjenner hun ikke det koordinator gjør (Shybbie 2009 og Pettersen og Simonsen 2010). På bakgrunn av det jeg nå har snakket om, kan det være at Cirkel isteden for opplevelse av anerkjennelse opplever motpolen krenkelse. I vår samtale oppfattet jeg ikke at Cirkel selv var inne på denne tanken, og det er, gjennom analysen jeg har gjort meg disse refleksjonene. Mine tanker har kommet som et resultat av analysearbeidet av empirien.

Jeg har nå forsøkt å utvide Cirkels uttalelser gjennom å drøfte anerkjennelse mot krenkelse. Det er ikke sikkert Cirkel opplever det slik. Disse tolkningene er mine refleksjoner rundt analysen det hun har formidlet. Jeg velger å avslutte dette med et sitat jeg synes passe og som kan indikere hvordan vi mennesker utvider våre tanker når vi snakker sammen innenfor et gitt tema.

Dette utsagnet kom fra Cirkel på slutten av intervjuet; *«Når jeg tenker etter, bruker vi kanskje ikke koordinator på den riktige måten»*. Med dette utsagnet tolker jeg det dit hen at Cirkel gjennom vår samtale har reflektert over at det går ann å gjøre noe med den fastlåste situasjonen hun og koordinator har havnet i.

6.4.2 Oppsummering

Det å være handlekraftig når forventninger uteblir har blitt drøftet. Slik jeg tolker Cirkel så hun ikke på sin egen situasjon som fastlåst. Det jeg opplevde er at hun gjennom vår samtale begynte å reflektert over sitt forhold til koordinator og at det var andre måter de kunne få i gang et samarbeid på. Det er viktig å fremheve at selv om forventninger uteblir, mobiliseres det en energi som gjør at Cirkel ikke på noen måte blir sittende uten å gjøre noe, dette tolker jeg som det Mathiesen kaller motmakt.

Det er heller ikke sikkert hun opplever noen krenkelse i sitt forhold til koordinator. Det å oppleve krenkelse er individuelt og jeg har sett krenkelse opp mot anerkjennelse i forhold til koordinator kunnskap ut fra det Cirkel fortalte. Når jeg valgte å belyse hennes uttalelser i forhold til krenkelse

kan det oppfattes som alvorlig og det er det ikke ment. Det jeg tenker er, som Honneth at vi fagpersoner i vår iver etter å bistå kan det som er ment som anerkjennelse ble til motpolen krenkelse selv om det ikke på noen måte var intensjonen.

For både Frile og Ali var de individuelle planene aktive, derfor var det ikke naturlig å drøfte deres utspill opp mot Honneth teori eller Mathiesen tanker om motmakt.

Jeg går nå over til Ali, Frile og Cirkels tanker og belyser hvordan de opplevde individuell plan som et nyttig dokument.

6.5 Er den individuelle planen et nyttig dokument

I dette delkapitlet vil jeg omtale det informantene svarte på ut fra mitt spørsmål, om de som opplevde den individuelle plan som et nyttig dokument i koordinering av tjenester for barnet deres. I kapitlet om tidligere forskning foreligger det dokumentasjon på hvordan individuelle plan fungerer for de som har fått utarbeidet en slik plan. Funn fra min undersøkelse er samsvar med funn noe av det som er omtalt under det kapitlet.

I kapitlet som omhandlet tidligere forskning foreligger det dokumentasjon på hvordan individuell plan fungerer for de som har fått utarbeidet en slik plan. På det grunnlaget ønsker jeg å innlemme dette spørsmålet i min undersøkelse.

Ut fra mine erfaringer som koordinator, mener jeg et slik dokument har flere funksjoner. Min opplevelse er at planen ansvarliggjør de ulike tjenestesteder i forhold til arbeidsoppgaver. Planen kan fungere som en « type forsikring » for at det vil foreligge en fremdrift i med tanke på tiltak for barnet. I følge Tiphefte om individuell plan (2008) fungerer den meget bra som et oversiktdokument i forhold til hvilke kontaktpersoner som ivaretar de ulike tilbudene innenfor de respektive tjenestestedene, samtidig som det inkluderer brukeren i planarbeidet (Tipshefte om individuell plan 2008).

Slik jeg tolker informantene hadde alle foreldrene klare oppfatninger om hva de mente om den individuelle planen som ble utarbeidet for barnet deres. Ali var spesielt opptatt av dette, og hun fortalte det var like oppløftende hver gang de gikk gjennom planen. Hun opplevde den som meget

samlende og uttalte:

«Det er alltid en positiv opplevelse også gå gjennom den planen og se at nå er det målet nådd, nå er det målet nådd - og det målet er det – gleder meg til å kanskje få til nye mål og det er noe trykt og samlende rundt denne planen»...

Her sier Ali noe om styrken i det å ha en individuell plan. Hun uttrykker glede ved å se at planen på en måte visualiserer at det er fremskritt i barnets utvikling. Samtidig tolker jeg at hun opplever det trykt å ha et skriftlig dokument å samles om. Som tidligere nevnt har jeg vært inne på at det kan være krevende å ha barn med betydelige hjelpetiltak. Jeg tolker det Ali her sier som noe om hvor viktig det er at flere kan bistå med nye tanker om nye tiltak som kan være utviklende for barnet.

Frile formidler noe av det samme, hun var opptatt av at den individuelle planen hadde bidratt til bedre samarbeid mellom dem og skolen. Samtidig som hun opplevde det hensiktsmessig å ha et dokument med navn og telefon nummer til alle de personene som var en del av barnet hverdag. Hun uttalte: *«vi som jobber og skole og så...i det hele tatt ...det er klart det.. det har letta oss veldig mye for meg også for å si det sånn».*

Slik jeg ser det, kan forholdet mellom foreldre og koordinator være overførbart til forholdet mellom klient og terapeut i forholdet det Harold Goolishians og Harlene Anderson snakker om begrepet «ikke vitende posisjon».

Dette ligger innenfor en sosialkonstruksjonistisk forståelse. Det betyr ikke at terapeuten ikke *vet* noe, men terapeuten har ikke til hensikt å fortelle hva som bør gjøres. Her føres en samtale der målet er at klienten selv snakker seg frem til en ny løsning ved hjelp av terapeutens undrende spørsmål. En « ikke vitende posisjon er å forstå som at verken klienten eller terapeuten vet hvordan deres samtale ender. Det handler om hva de sammen skaper av ny forståelse om et tema gjennom å snakke sammen (Anderson 2003).

På bakgrunn av egen opplevelse av det å være koordinator tenker jeg dette har overføringsverdi til en relasjon mellom koordinator og foreldre. Jeg velger å komme med et eksempel som underbygger det jeg mener med «ikke vitende posisjon».

I mange år fulgte jeg et barn gjennom å skrive den individuelle planen i samarbeid med barnets

foreldre. Flere ganger opplevde jeg spennvidde mellom de tilbud som forelåg, og familiens ønsker og drømmer rundt fremtidsmuligheter for barnet deres. I denne tiden funderte jeg mye på om jeg skulle overbevise foreldrene om at de tilbudene som eksisterte kunne være aktuelle for deres barn. Eller om jeg skulle følge familien på deres reise i å finne det beste tilbudet for barnet. Jeg valgte det siste, og det har utvidet min horisont over hva som kan være mulig å få til gjennom samarbeid med ulike arenaer i perioden, initiert av foreldrene. Min erfaring er at gjennom et konstruktivt samarbeid med foreldrene og ulike instanser er en individuell planen et meget godt arbeidsdokument også i overganger til nye arenaer.

Denne undersøkelsen kommer med bekreftende funn i forhold til det jeg nå har omtalt. Bortsett fra Cirkel, formidler både Ali og Frile at en individuell planen fungerer. Slik jeg tolker det har dette bidratt til en mer oversiktlig hverdag, og foreldrene har erfart at de kan ha kontakt med koordinator ved behov. Samtidig gir planen god oversikt over øvrige betydningsfulle personer i barnet nettverk.

6.6 Konklusjon

Denne undersøkelsen har tematisert et lite felt innenfor tema relasjoner. Jeg har vært spesielt opptatt av hvordan foreldre opplever relasjonen til den koordinatoren som utarbeider en individuell plan for barnet deres. Utgangspunktet for denne undersøkelsen var problemstillingen

«Hvordan opplever foreldre som har barn med behov for langvarig og koordinerte tjenester relasjonen med koordinator i utarbeidelse av en individuell plan «?

Funnene viser at flere av foreldrene i undersøkelsen beskriver i relasjonen til koordinator som viktig. På spørsmålet om hva de la i begrepet relasjon formidlet to av informantene at de opplevde det vanskelig å skulle konkretisere begrepet. Likevel beskrev de begrepet gjennom metaforene «*såne tråder og kjemi*», og den tredje informanten var klar i sin mening om relasjon og fortalte det handler om «*mellommenneskelige forhold* ». Disse uttalelsene har blitt drøftet og diskutert under kategorien « *det mellom oss* » i henhold til utvalgt teori.

På spørsmålene som handlet om å beskrive sine relasjonelle erfaringer og opplevelser til den koordinatoren som utarbeidet den individuelle planen for barnet deres, kom de med mange fortellinger som utdypet det.

Gjennom analysen IPA kom jeg frem til kategoriene «anerkjennelse og gjensidighet». Denne

kategorien kom jeg frem til på bakgrunn av det informanten formidlet om faktorene, trygghet, tillit, bli sett, respekt, åpenhet, likeverd, fellesskap og tilgjengelighet.

Undersøkelsen viser at det er en sammenheng mellom trygghet og tilgjengelighet, men ikke for enhver pris. Tryggheten kan ses i sammenheng med både tilgjengelighet og hvor aktiv koordinator er i planarbeidet. Utføres det ikke noe arbeid med planen, oppleves det ikke som noen trygghet at koordinator tar kontakt med foreldre for å høre hvordan det går.

I forhold til tillit til koordinator, har dette sammenheng med utarbeidelsen av planen, og hvordan foreldrene opplever at koordinator responderer på deres meninger gjennom å være åpen og ærlig. Undersøkelsen sier noe om at for å oppleve anerkjennelse må den personen som tar imot anerkjennelsen selv anerkjenne det menneske som ytrer anerkjennelsen.

Undersøkelsen viser også at det er betydningsfullt for relasjonen mellom foreldrene og koordinator i de tilfeller der koordinator delte fra sitt «private».

En av informantene formidlet mange historier som handlet om tilgjengelighet og forventinger. I sine synspunkter snakker hun mye om forventinger som hun hadde til det koordinator skulle utføre, men som uteble. På bakgrunn av dette analyserte jeg frem kategorien «uinnfridde forventninger».

Under analysearbeidet ble jeg undrende til om det var sammenheng mellom de forventningene som uteble, og uttalelsen som handlet om at de ikke benyttet koordinator på riktige måten. Derfor valgte jeg å innhentet teori som handler om anerkjennelsen og krenkelse for å utforske det informanten snakker om.

Jeg valgte også kort å si noe om makt fordi jeg tenker i situasjoner hvor det er en hjelper og en tjenestemottaker - dvs. en hjelper og en hjelpetrengende, kan det foreligge elementer av makt.

Denne undersøkelsen viser også tilfeller der individuell plan i aktivitet oppleves som et verdifullt dokument. For to av Informantene opplevde de planen bidro til å bedre samarbeidet med personene rundt tilbudene til barnet deres. Samtidig ga dokumentet en god oversikt over hvem foreldrene kunne kontakte.

Undersøkelsen tar for seg foreldrenes opplevelse og erfaringer med relasjon til koordinator. Det de har fortalt er deres sannhet, og den har kommet til syne gjennom vår dialog. Likevel kan det de

beskriver være verdifullt for koordinator i forkant prosessen med individuell plan. For gjennom opplevelsene foreldrene delte kan nye koordinatorene få noen ideer om hvordan det noen foreldre opplever samarbeidet med en koordinator. På den måten håper jeg mine vil være av interesse for koordinatorene som utarbeider individuelle planer.

Etter å ha gjennomført dette lille studiet, har jeg gjort meg tanker, om at det kunne vært interessant å utføre en undersøkelse som tok for seg koordinatorrollen. Da ville jeg rettet de samme spørsmålene, og deres opplevelse om relasjonen ville gitt en annen sannhet. I en slik undersøkelse vill jeg også ha kommet frem til en annen sannhet ut fra hva som var deres opplevelse. I tillegg ville jeg ha spurt om hvordan de opplever arbeidsgiver tilrettelegger arbeidet med individuell plan.

6.8 Egen refleksjon omkring undersøkelsen

Det har vært enormt lærerikt å gjennomføre denne masteroppgaven. Ved begynnelsen på dette prosjektet virket det som et hav av kunnskap som skulle tilegnes. På et tidspunkt « gikk jeg inn i oppgaven » og det å være tett på dette prosjektet over tid har medført mange refleksjoner som har vært fruktbare i daglige virke. Det å innta en forskerposisjon var interessant og her fikk jeg god nytte av min praksis som samtalepartner. For å si det slik; i det første intervjuet var jeg opptatt av å skille forskerrollen og terapeutrollen, med frykt for å tolke og forstå isteden for å utforske. Derimot var det siste intervjuet dette annerledes, og det ble da for min del en avslappende samtale, jeg var ikke lenger så blindt opptatt av å skille forskerrollen og terapeutrollen. Det hele fortonet seg mer som en samtale om et tema jeg var nysgjerrig på.

Det å begynne på arbeidet med analysen opplevde jeg som utfordrende men meget spennende. Etter å ha lest meg opp på hvordan jeg skulle gjennomføre analysen syntes jeg det var en fantastisk å oppleve at foreldrene hadde delt så mye informasjon med en person de ikke kjente fra før.

Jeg var i denne perioden litt opptatt av hvor mye jeg var i stand til å ta inn over meg løsningen på det å flette sammen de teoretiske perspektiv, mine stemme og det empiriske materialet som var innhentet.

For å si det slik her jeg mange ganger i denne prosessen undret meg over hvor mye et menneske kan tåle av press.

Ved inngangen til dette studiet var jeg opptatt av relasjonen mellom koordinator og foreldre. Ut fra min forforståelse tenkte jeg foreldrene ville omtale faktorene som betydningen av å bli lyttet til, tatt med på råd, at det var en åpen kommunikasjon, at de ble respektert i kraft av at de er foreldre og kjenner barnet godt for å nevne noen. Gjennom denne undersøkelsen fremkom det funn som jeg ikke hadde tenkt så godt over, som betydningen av at det er samsvar med det som sies og det som gjøres, og det som forventes skal gjøres, og verdien av at koordinator deler fra sitt private. Jeg har også fått en utvidet forståelse i forhold til hvor viktig det er for foreldrene å *bli sett*, dette oppfatter jeg denne undersøkelsen sier noen om. Det å få kunnskap om faktorer som dette har for meg utvidet begrepet relasjon. Etter denne undersøkelsen føler jeg meg tryggere på å skulle begrunne hvorfor jeg tenker relasjon er viktig i møte med de klienter og andre som er i en hjelpetrengende situasjon.

Jeg syntes det var spesielt interessant å følge Cirkel og hvordan hun gjennom vår samtale snakket seg frem til nye måter å tenke på. Ut fra at denne masteroppgaven er skrevet innenfor familieterapi og systemisk praksis hvor språket og relasjonen er viktig var det spennende å følge hennes endring. Dette tenker jeg bekrefter kjernen i den anvendte teorien omkring det humanistiske perspektiv, og konstruksjoner og sosialkonstruksjoner som jeg valgte å bygge denne undersøkelsen på.

Det er en annen ting som også er viktig å nevne under egen refleksjoner og det handler om at jeg at jeg har dysleksi. Gjennom denne masterprosessen har jeg «sprengt» noen egen grenser og det opplever jeg god mestringsopplevelse. Til tider har det vært frustrerende, men god støtte fra venner og familie har jeg nådd mitt mål.

Litteraturliste

Anderson H. (2003). *Samtale, språk og terapi, et postmoderne perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag.

Aanderaa, I. (1999). *Relasjoner i teamarbeid, et psykodynamisk perspektiv*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.

Artikkelsamlingen. (2003). *Familieterapi og systemisk praksis*. Oslo: Diakonhjemmets høgskole avdeling for etter- og videreutdanning.

Artikkelsamling. (2002). *Systemisk grunnlagsforståelse og familieteori*. Oslo: Diakonhjemmets høgskole avdeling for etter- og videreutdanning.

Artikkelsamling. (2003). *Familieterapi og systemisk praksis*. Oslo: Diakonhjemmets høgskole avdeling for etter- og videreutdanning.

Bae, B.og Waastad, J. E. (1993). *Erkjennelse og annerkjennelse- perspektiv på relasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Bakke, T. (2005). *Individuell plan som lynavleder, krykke og en bunke med selvfølelse*. OSLO: Masteroppgave i helsevitenskap.

BIBSYS / ask, Søkeordet - individuell plan og relasjoner

URL:<http://ask.bibsys.no/ask/action/resultcmd=&kilde=biblio&kilde=emneportal&kilde=forskpub&kilde=forskpro&lang=nb&q=individuell%20plan%20og%20relasjoner>

(lest 24.april 2011)

BIBSYS/ask, søkeord – relasjoner

URL:<http://ask.bibsys.no/ask/action/result?cmd=&kilde=biblio&kilde=emneportal&kilde=forskpub&kilde=forskpro&lang=nb&q=relasjoner>

(lest 24.april 2011)

Bjartveit, S. og Kjærstad, T. (2001). *Kaos og kosmos – byggestener for individer og organisasjoner*. 3. utg. Otta: Kolle forlag

Borg M. og Topor A. (2007), *Virksomme relasjoner*. Oslo: Kommuneforlaget

Eide, H. og Eide, T. (2004). *kommunikasjon i praksis, relasjon, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Egidius, H.(2002). *Psykologisk leksikon*. Tano Aschehoug.

Everett, E. L. og Furuseth, I. (2008). *Masteroppgaven, hvordan begynne – og fullfør*. Oslo:Universitetsforlaget.

Gregen K. og Gregen M. (2009). *Sosialkontruksjon ind i samtalen*. Århus: AKA-Print AS.

Hansen, P. H. og Røkenes, O. H. (2006). *Bære eller bryte, Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.

Helsebiblioteket.no URL: [Helse og omsorgsdepartementets database
http://sok.helsebiblioteket.no/search?query=individuell+plan&v%3Asources=nokc-patient-bundle](http://sok.helsebiblioteket.no/search?query=individuell+plan&v%3Asources=nokc-patient-bundle)
(Lest 5 april 2011)

Helsedirektoratet (2008). «Gjør det så enkelt som mulig». *Tipshefte om individuell plan*. Oslo: Trykksaksekspedisjon.

Hårtveit, H. og Jensen, P. (1999). *Familien - pluss en*. Tano Aschehoug,

Jensen P. (2004). *Ansikt til ansikt, System-og familieperspektivet som grunnlag for klinisk sykepleie*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Johannessen, A. et al (2006). *intruduksjon til samfunnsviten-skapelig metode*. 3.utg. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Johnson, M. og Lakoff G. (2003). *Hverdagslivets metaforer*. Pax Forlag 2003.

Justis& politidepartementet (NOU - 2005), *Likeverd og tilgjengelighet*. 18.mai 2005

Kvale, S. (2001). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Langdridge, D. (2006). *Psykologisk forskningsmetode* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag,

Lov om arbeid og velferdsforvaltningen (arbeids-og velferdsforvaltninngsloven) (NAV-loven) av 16. juni 2006 nr 20.

URL:<http://www.lovdata.no/all/nl-20060616-020.html>

(lest 20.februar 2011)

Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 4. juni 2010 nr 181

URL:<http://www.lovdata.no/all/tl-19920717-100-003.html>

(lest 20.februar 2011)

Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven) av 22. august 2008 nr 74

URL: <http://www.lovdata.no/all/nl-19990702-062.html>

(lest 20.februar 2011)

Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) av 9. april 2010 nr 13.

URL: <http://www.lovdata.no/all/nl-19990702-063.html>

(lest 20.februar 2011)

Lov om helsetjenster i kommunen av 19. juni 2009 nr 72.

URL:<http://www.lovdatab.no/all/hl-19821119-066.html>

(lest 20.februar 2011)

Lov om sosiale tjenester m.v.(sosialtjenesteloven) av 18.desember 2009 nr 131

URL: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19911213-081.html>

Lundby,G. (2003). *Historier og terapi*. Tanum Aschehoug AS.

Martinsen, K. og Furnes, B. (Michael 2010;7:270-81) *ulike perspektiver på sorg og følger for omsorg og hjelp*. www.dnms.no/index.php?seks_id=81164&a=1

Mathiesen, T.(1982). *Makt og motmakt*. Oslo:Pax Forlag AS.

Miller D. 1999. *The Heart & Soul of Change. What Works i terapi*

<http://counsellingbooks.com/bibliography/theory-and-research/general-and-comparative.html>

(lest 3 mars 2011)

Ordnett.no. *Kunnskapsforlagets blå språk- og ordboktjeneste*.

URL:http://www.ordnett.no/ordbok.htmlsearch=Dialektikk&search_type=&publications=2&publications=3&publications=23&publications=33&publications=36

(lest 13.april 2011)

Pettersen, K. S. og Simonsen, E. (2010). *Anerkjennelse og profesjon*, Oslo: Cappelen Damm AS.

Phillips, L. og Jørgensen W. (4.oplag 2005). *Diskursanalyse som teori og metode*. 4.utg. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlaget.

Sosial og helsedirektoratet (2007),*Individuell plan 2007, Veileder til forskrifter om individuell plan*.

St.meld. nr 25 (1996-97) *Åpenhet og helhetlig- om psykiske lidelser og tjenestetilbudet og*

St. meld. nr 21 (1998-99) *Ansvar og meistring – Mot ein heilskapleg rehabiliteringspolitikk* at enke

Skau, G. M. (2007). *Mellom makt og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Skau, G. M. (2006) *Gode fagfolk vokser*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Schibbye, L. A. L. (2009). *Relasjoner, et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Sletvold, J. og Børstad M. «red» (2009), *Den terapeutiske dansen*. Kolofon forlag AS.

Svensen, H. L. F. 2009-10-16, http://www.snl.no/Martin_Heidegger

Shepperd S, et al (2010). *Discharge planning from hospital to home*. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2010, UPL:<http://www2.cochrane.org/rev>
(lest 5. april 2011)

Teslo, A.-L. (2006). *Mangfold i faglig veiledning, for helse og sosialarbeidere*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Thommesen, H et al (2008), *Individuell plan et sesam, sesam?*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Ulleberg, I. (2004). *Kommunikasjon og veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ulvestad, K. et al. (2008). *Klienten – den glemte terapeut*. Gyldendal Norske Forlag AS ???

Vetlesen, A. J. og Stanicke E. (1999). *Fra hermeneutikk til psykoanalyse*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, s. 13-221

Watzlawick P. et al (1967). *Pragmatics of Human Communication*. W-W Norton & Company.

Wenneberg, S. B. (2002). *Sosialkonstruktivisme*. 2 oppl. Narayana Press Gylling Samfundslitteratur

Ølgård, B. (1991). *Kommunikasjon og økomentale systemer ifølge Gregory Bateson*. ?
Akademiske forlag 2 utgave 1991.

Veileder for individuell plan (2007). *Veileder til forskrift om individuell plan*. Revidert i 2010.
URL:http://www.helsedirektoratet.no/habilitering_rehabilitering/individuell_plan/
(lest 26.mars 2010)

Wideberg, K. (2006) *Historien om et kvalitativt forskningsarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Øfsti, A (2010). *Parterapi. Kjærlighet, intimitet og samliv i en brytningstid*. Oslo:
Undersvitsitetsforlaget.

Diakomhjemmets høgskole – Vår 2011

Avd. For etter-og videreutdanning

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med masteroppgave

Jeg er masterstudent ved Diakonhjemmets høgskole i familierapi og systemisk praksis, og er i gang med å skrive en masteroppgave. Og kommer her med en forespørsel om å delta i intervju.

Det er mange personer i Norge som har rett til individuell plan. Og det forskes på ulike temaer innenfor feltet for å øke kunnskapen og erfaringer til personer som har denne retten.

Tema for min oppgave er relasjoner. Det jeg ønsker å forske på er på hvilken måte relasjoner mellom koordinator og foreldre til barn som har denne retten påvirker opplevelsen av individuell plan som nyttig. Kunnskap som dette vil være nyttig for koordinatorene når de skal være utførere til personer/ foreldre som har rett på individuell plan. Kunnskapen vil også være nyttig for dem som legger føringer for individuell plan arbeidet i kommunen.

Jeg ønsker derfor å intervju noen foreldre til barn som har erfaring med individuell plan.

Du mottar denne forespørselen om å delta på intervjuet. Jeg vært i kontakt med din koordinator og hun tok den første henvendelsen til deg.

Jeg har taushetsplikt og din identitet og informasjon vil bli behandlet konfidensielt.

Prosjektet er innrapportert til Personvern ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Intervjuet vil bli tatt opp på bånd for å sikre en mest korrekt gjengivelse. Opptaket vil bli skrevet ut i anonymisert form umiddelbart etter intervjuet og blir deretter slettet. Intervjuet vil ta ca en time og vi blir sammen enige om når og hvor intervjuet skal foregå. Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg fra intervjuet uten å måtte gi noen begrunnelse. Bestemmer du deg for det vil alle dine data bli slettet.

Alle opplysninger behandles konfidensielt og ingen ekte navn blir lagret eller brukt i den ferdige oppgaven. De vil kun være tilgjengelig for undertegnende. Dersom du har spørsmål ta kontakt med meg på telefon 905 70 122 eller 48 17 97 03.

Eventuelt en e-post til elisabeth.odegard@notteroy.kommune.no Med vennlig hilsen

Elisabeth Ødegård

Mastergradstudent i systemisk familieterapi

vedlegg 1

Svarslipp

**Ja, jeg ønsker å delta som informant i forbindelse med masteroppgave
vedrørdne tema relasjoner.**

Navn.....

Adresse.....

Postnummer.....

Telefonnummer.....

mailadresse.....

Samtykkeerklæring:

Jeg har lest informasjonsskrivet vedrørende forespørselen om å delta på intervju om studiet relasjoners betydning i utarbeidelse av en individuell plan og ønsker å stille til intervju.

Til orientering har du når som helst rett til å trekke deg fra undersøkelsen.

Sted.....

Dato.....

Telefon.....

Signatur.....

Semistrukturert intervjuguide

Tema	Beskrivelse	Spørsmål
Generelle tanker om relasjoner	<i>Jeg ønsker jeg å vite hva hvilke tanker og meninger foreldren har om relasjoner</i>	Hva tenker du på når du hører ordet relasjonerr Hva tenker du på da
Mer spesifikke tanker og opplevelser Tanker – føleser	<i>Erfaringer informanten har om det relasjonelle til koordinator</i>	Nå har du sakt noe om hva du legger i relasjoner
	<i>Når foreldren har definert egenopplevlesen;</i> <i>Så bring opp det som utgangspunkt for neste spørsmål</i> <i>Fokus på effekten</i> <i>Fokus på bevistgjøring</i>	Hva skal til for at du opplever en god relasjon Om hvordan du opplever relasjonen / forhold til koordinator Kan du si noe mer om det.... Kan du komme på noe som beskriver dine opplevelser..... ----- Hva fikk deg til å føle Hva synes du om det.....

		<p>Kan du forklare mer....</p> <p>Hva er dine tanker om det.....</p> <p>Hva er din opplevelse av</p>
Relasjonens betydning	<i>Finne ut om betydningen av relasjonen</i>	Hvor viktig er relasjonen for deg
	<i>Innhente andre faktorer som er viktige for forledrene hva annet er viktig for deg</i>	<p>Oppfølgingsspørsmålet:</p> <p>Hva annet er viktig for deg ?</p>
Opplevdes den individuelle plan som et nyttig dokument i koodinering av tjenester for barnet		Opplevelser rundt om IP er er nyttig verktøy

Vedlegg 5